47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2522 ՇԱԲԱԹ 1912 ՄԱՅԻՍ 12-25

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera Pora 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՅՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԶԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՁԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانهسی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏՐԿՆ.	ՎԵՑՄՍ.	ԵՒՄՍԳ.
Գոյսոյ համար	80 Ղ.	45	25 Ղ.
Գաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրչ., մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ, ԲԱՑԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԵՓՐԵՄ

Ժանտաժուտ խաւարը չանթահարող փայլակը չանթահարուեցաւ սեւ կապարին դաւանանութենէն և արեւափառ ոսկի սիւնը փշրուեցաւ բոպէի մը ամպրոպին տակ։

Ազատութեան գաղափարին հակայարձակ մեծ կաղնին արմատաքի տապալեցաւ և հայ դիւցազնութեան վերջին գործօն շառաւիղը խաւարեցաւ։

Այս արցունքի ու հերոսութեան ազգը այսօր դա՛րձեալ ծունկի կուգայ հեկեկալու՝ կողին մխուած նոր նետի մը խոցը ամոքելու համար, և Արարատի ցաւապիտակ կատարին վրայէն դժբախտ ըստուերներ կ'անցնին դարձեալ։

Այսօր Եփրե՛մն է մեռած...։

***

Հայկի, Արամի, Վարդանի ու Վահանի աւանդութիւններուն պայծառագեղ վերջին օղակն էր Եփրեմ, որ իր ցեղին խորհրդանշանն էր խլամական խաւարգարշ աշխարհի մը մէջ, գեռնափոր եկեղեցիներու մէջ վառող կանթեղի մը պէս։

Եւ ճակատագրական ի՞նչ դառնութիւն։ Պատմական դրացնութեան և թշնամութեան երկու երկիրները — Հայաստան և Պարսկաստան — որոնք կռապաշտական դարերու մէջ իսկ յաճախ զիրար գերեվարել և մերթ ալ հաշտուել կը փորձէին օտար վանդի մը հանդէպ միայն, այսօր քայքայուած, փճացած, բռնատիրուած են ցեղերէ որոնք դեռ երէկ են աշխարհ եկեր։ Հայաստանի կանթեղը չատ՝՝նց է մարած և, ատուռածայի՛ն կարգադրութեամբ, անոր գետերը արիւնի ու սարերը մոխիրի վերածուած, և սակայն այդ մարած պատրոյգը կ'երթայ բռնկցնել փրկութեան լոյսը ցեղի մը ու եր՛բի մը՝ որ Վարդաններն ու Վահանները գիւցատել ուզած է։ Ի՞նչ անիմանալի անօրինութիւն, որ, երբ այս երկու հարեւաններէն լուսագեղ մեր ապարանքը այրած է արշաւանքի մուլեխանձ հրդեհներուն տակ, անոր կից՝ խաւարին, տամուկ իրիթիը կ'ապրի դեռ։ և անոր մարգիկը երբ վիրար կը փլատակեն, այրած տունին մոխիրներէն կայծ մը խաղողութեան և փրկութեան ջահը կը վառէ անոնց գլխուն վերեւ, մինչ անդին իր փլատակները կը մնան կենդանի...

Լա՛նք այսօր, որովհետեւ կորսնցուցինք յուսապսակ ու վեհագեղ ճակատ մը որ Պարսկահայաստանը կը փառաստեղծէր։

***

«Ցաղթեցինք, բայց զրաւարը սպանուեցաւ»։

Միշտ նո՛յնը հինէն ի վեր։ Այս դժնէ, վճռական ու քանդակային հեւագիրը ի՞նչ տարբերութիւն ունի միւս բանաձեւէն որ կը սկսի Նաւարշանի մեծութենէն և կը հասնի մինչեւ հայդուկային պզտիկ ընդհարումները։ — «Պարտուեցան հայ զէնքերը, բայց յաղթական ենք բարոյապէս»։

«Ցաղթեցինք, բայց զրաւարը սպանուեցաւ»։

Չեմ գիտեր թէ ի՞նչ հարկ այդ յաղթութեան, երբ զրաւարին կեանքո՛ւն է գնուած։ Տաճարը ծածկուած գանձը ձեռք անցուցինք, բայց տաճա՛րը փլաւ։ Մեզի տաճարն էր պէտք՝, որովհետեւ գանձը որ ձեռք բերուեցաւ, վաղը պիտի փճանայ, պիտի արատաւորուի եղբայրասպաւ կռիւներով ու մոլեկան կիրքերով, և այն ատեն զուր պիտի փնտռենք զայն պահող տաճարը, որ ոչ եւս է։

Եփրեմ, տաճարն էր երիտասարդ Իրանի ազատագրութեան, լուսեղէն մուրճը անոր գաղափարականութեան, և երբ կը մարին այն աչքերը որոնք արծուեթռիչ կը հսկէին թակարդալիր այդ աշխարհին զարշելի խորշերուն վրայ, երբ կը դադրի այն ձայնը որ սերունդներու կը հրաւիրէր բոցեղէն ամպերու մէջէն, երբ կ'իյնայ այն ձեռքը որուն մէկ շարժումով խաւարի ու չարի դեւերը կը հալածուէին, և կը դադրի այն միտքը որ երասանակն էր պատմական ցեղի մը տուայտանքներուն, չեմ գիտեր թէ, այլեւս կը մնա՞ Իրանեան ազատականութիւն...

***

«Մեզի ի՞նչ պէտք Իրանի մը ազատագրումը՝ երբ մենք զուրկ ենք ամենատարրական ազատութենէն, ամենապարզ մարդկային իրաւունքներէ»։

Ահա՛ ընթացիկ մեղադրանքը՝ դեռ ուրիշ ճիւղերով ալ զարդարուած, որ կը ճակատեցնէին Եփրեմի և իր հայազունդին դէմ։

Այս հարցին մէջ ինչ որ գիս կը շահագրգռէ քաղաքական հայեցողութիւնը չէ, այլ գաղափարական ճառագայթը։

Այո՛, Եփրեմ և իր կուսակցութիւնը կրնան ըսել թէ Պարսկահայաստանի և Պարսկահայերու համար սահմանադրական, քաղաքակրթական կեանք էր հարկաւոր, պէտք էր փճանային հարստահարող ու բռնակալ տարրերը և մենք, իբր տառապող Հայ ցեղին զաւակները, պէտք էինք կռուիլ հաւասարաց թշնամիին, Յեսադիմութեան դէմ, նոյնիսկ զոհերու և զոհողութիւններու գինով։

Ասիկա իրենց քաղաքական դաւանանքն է որուն հակառակորդ կրնանք ըլլալ, բայց մենք ամէնքս պէտք է խոնարհինք այն սիւս գաղափարին, եղբայրական և ազատագրական գաղափարին առջև որուն ադամանդեայ խոյակը եղաւ Եփրեմ իր հայազունդով։

Թո՛ղ տեսնեն, մասնաւորաբար Նորթուրքիոյ վարիչները, թէ հայը ի՞նչպէս ձեռք ձեռքի, սիրտ սիրտի կը կռուի տարբեր ատուռներ մը զաւակներուն՝ իսլամներու հետ, ազատութեան համար, ժամանակեան երկրի մը փրկութեան համար, և թէ ո՛րչափ վեհանձն, անդաւ ու բարձր է նոյնիսկ ա՛յն բոպէին, երբ այդ տարակրօն և տարացեղ երկրին ճակատագիրը իր ափերուն մէջէ բռնած։ Թո՛ղ տեսնեն այս ու ամէնն։ անոնք որ այս դժբախտ և անձնուէր ազգին դէմ խէթով կը նային, և մարդկայնութիւնը՝ մոլեռանդութեան, զաղափարը՝ շահուն հետ կը չփոթեն։

Թո՛ղ ամէնն ու կարմրին նաև անոնք որոնք իրենց շահաթուրծ ճարպերուն խորը չեն կրնար հասկնալ թէ ի՞նչ է գաղափարը, ի՞նչ է իսլամական պայքարը, որովհետեւ այդ «աշխի հերոսները, որոնք իրենց եղունգն անգամ չեն կտրեր ուրիշի մը զոհողութեան համար, ի՞նչպէս պիտի կրնային ըմբռնել՝ մահազին և կենսանախատ նուիրում մը։ Ճախախուսանելու եղերքը գրտեր խեղդող օձերը չէ՞ որ լեզու կը հանեն յաճախ սաւառնաթռ բազէներուն դէմ, այն պահուն իսկ երբ անոնց թեւերուն սփոփիչ չուքին տակ կ'ապրին...

Բայց բազէն չի դանդաղիր։ Օձի այդ լեզուախաղութիւնները արհամարհանքի ծիծաղ մը միայն կուտան իր կատուին։ Հերոսները չեն մեռնիր։ Անոնց արիւնը այն երջանիկ հայրութիւնն է որուն սերունդը յաւիտենապէս կը ծնի։

Եփրեմ մեռաւ, բայց Հայը կ'ապրի։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՔԷՕՐ ՀԻՒՍԷԻՆ ՓԱՇԱՅԻ ՆՈՐ ԽԱՂԵՐԸ

ՅԱՆԶՆԱԺՈՂՈՎԸ ԶԵՐԹԱՐ ԳԱՒՍՈ ԵՒ ՀԱՑՈՑ ՀՈՂԵՐԸ ՎՐԱՑ ԿԵՐԹԱՆ

ՎԱՆ, 16 Ապրիլ

Արծկէ (Ատիւլ Ճէվազ) գաւառի կոճերէն գիւղը հողային խնդիր մը ունի Հիւսէին փաշային հետ, որ այսօրերս տարբեր կերպարանքի մը ներքեւ առաջ տանելու եղած է զայն։ Սահմանադրութենէն առաջ փաշան նոյն գիւղի Կանլի Զայիր անուն մեծ մարգագետին մը, որ 500 ոսկիէն աւելի արժէք ունի, բռնի իր վրայ դարձնել կուտայ, փոխանակ հայրերուն՝ անոնց որդիները ստիպելով կառավարութեան դուռը տանելով և «յիշեալ Զայիրը ծախած ու դրամը առած ենք» պաշտօնական յայտարարութիւնը ընել տալով անոնց։ Իսկ կառավարութիւնը այդ տպորէն յայտարարութիւնը կ'ընդունի, արձանագրութիւնը փոխել կուտայ փաշային անուան, և անոր նոր կալուածագիր կուտայ, մինչդեռ հին կալուածագիրներն ալ Հայերու ձեռքը կը մնան։ Սահմանադրութենէն յետոյ Հայերը դատ կը բանան ու մարգագետինը փաշայէն ետ առնել կը փորձեն։ դատարանը կը ստուգէ վերոյիշեալ անկանոնութիւնը ու թափուի պաշտօնեան քանտարկութեան պատժի կ'ենթարկէ թէեւ, բայց արձանագրութիւնը փաշային անուան վրայ կը մնայ, որովհետեւ Հայերուն կը յայտարարուի որ կալուածին վերստին տէր ըլլալու համար պէտք է դատարան դիմեն ու վճռագիր ստանան։ իսկ Հայերը մարդագետնին արդէն գործնականապէս տիրացած, փաշային կը թողուն դատարան դիմելու նախաքայլը։

Նախորդ կուսակալ մը, Պէքիր Սամի պէյ, 1909ի աշնան նոյն գաւառը երթալով, կը վճռէ որ Հայերը 150 ոսկի տան փաշային, որպէս զի արձանագրութիւնը կրկին իրենց անուան փոխուի, բայց Հայերը չեն հաւանիր։ ուստի արձանագրութիւնը կը մնայ անփոփոխ։ Այս տեսակ խնդիրներ կան նաեւ Հիւսէին փաշայի ու նոյն գաւառի Գեռազուի և Վերին Սիփան գիւղերու միջեւ, որոնց համար ալ Պէքիր Սամի պէյ դարձեալ վճռած էր որ Հայերը 300 ոսկի տան փաշային։ բայց անոնք հաւանայնած չըլլալով, խնդիրը կը մնայ ցայսօր նոյն կնճռոտ և ա՛լոյծ վիճակին մէջ։

Իսկ այս տարի Հիւսէին փաշան կառավարութենէն տասանորդական տրոց վարձակալութիւնը (աշար) կը գնէ, իբրեւ ապահովութիւն դրաւ դնելով Կոճերէն գիւղի նոյն մարգագետինը։ իր պարտքը չի վճարեր և կը պարտաւորէ կառավարութիւնը դրաւը աճուրդի հանելու։ Թէեւ կառավարութեան յայտնի է փաշային դաւը, ու փոխանակ այդ մարգագետնին կրնար անոր ուրիշ կալուածներուն վրայ արգելք դնել կամ նոյն իսկ անոր ոչխարներուն հօտերը վանառել, բայց չըներ։ Փաշային նպատակն է մարգագետնի իւրացումը այս կերպով վերջնականապէս օրինականացնել, իր անունէն որդիներուն կամ թոռներուն անուան փոխանցելով։ Հայերու բողոքին վրայ գործողութիւնը առժամեայ կերպով դադրած է, բայց տեսնենք թէ ի՞նչ պիտի բերէ ապագան։

Ե՞րբ պիտի դայ արդեօք Անատոլուի բարեւորողմա՛ց մեծագոյնը Ցանձնաժողովը, որ պաշտօն պիտի ունենայ այս օրինակ կնճռոտութիւնները լուծելու, կամ պիտի գա՞յ արդեօք, թէ ոչ ա՛ն ալ կը սպասէ երեսփ. Ժողովին քուէարկելիք վարկին, որ ասկէց առաջ դլացուցեալ ուրիշ յանձնաժողովի մը։

ԹԴԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՖՈՆԴԸ

Մի քանի շաբաթ սրանից առաջ Պետերբուրգի Հայ ազգաբը՝ ուշադրութեան առնելով Հայոց պատմագրութեան և հայագիտութեան խեղճ վիճակն ու մեծ կարեւորութիւնը՝ խորհրդակցութիւն ունեցաւ Հայ. տպագր. 400ամեակին նախաձեռնել հիմնելու Հայոց պատմագրութեան և հայագիտութեան ազգային ֆոնդ, որի նպատակը լինելու է.

Հաւաքել, թարգմանել, ուսումնասիրել և հրատարակել

1.— Հայկական, Յունական, Հռովմէական, Ասորական, Պարսկական, Արաբական, Վրացական, Ռուսական և այլ ազգերի պատմագիրների տեղեկութիւնները Հայ ազգի մասին։

2.— Ռուսական, Տաճկական, Պարսկական և այլ տէրութիւնների պետական դիւանատներում — արխիւներում — գտնուող Հայոց պատմ. վերաբերեալ նիւթերն ու զօրուժենները։

3.— Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան և Սիսի ու Ախթամարի կաթողիկոսարանների, Պոլսի ու Երուսաղէմի պատրիարքարանների, այլ և Հռովմի Վատիկանի և այլ հոգեւոր իշխանութիւնների արխիւների Հայոց պատմ. վերաբերեալ զօրուժենները ու նիւթերը։

4.— Էջմիածնի, Վենետիկի, Վիեննայի, Պետերբուրգի, Բերլինի, Փարիզի, Լօնդօնի և այլ տեղերի թանգարանների ու մատենադարանների Հայոց պատմ. վերաբերեալ նիւթերն ու ձեռագրերը և Հայոց վանքերի ու հին յիշատակարանների արձանագրութիւնները։

5.— Հայոց լեզուի, կրօնի, հին ու նոր բանաւոր և գրաւոր զրականութեան, երաժշտութեան, նկարչութեան, ճարտարապետութեան և այլ արուեստների վերաբերեալ նիւթերն և ուսումնասիրութիւնները։

6.— Լայն ծաւալ տալ պեղումներին և հրատարակել նրանց արդիւնքներն ու հետազօտութիւնները։

7.— Հաւաքել Հայոց և օտար մատենի մէջ եղած Հայոց պատմ. համար կարեւոր նիւթերն ու տեղեկութիւնները։

8.— Բոլոր նիւթերը հաւաքել Էջմիածին և այնտեղ ամէն յարմարութիւն տալ այս գործով պարապող ձեռնհաս մարդկանց։

9.— Սրա համար կազմել մի ընկերութիւն, կամ կապել այս գործը եղած ազգ. հիմնարկութիւններից մէկի հետ։

10. Եւ որովհետեւ այս ամէնը երկար տարիների կատարելիք գործեր են՝ առանձին ուշք դարձնել ըստ կարելոյն շուտով տալու վերջին դարերի պատմութիւնը՝ Հայերը Թուրքիոյում, Հայերը տաճկաստանում, հայկական գաղթականութիւնը և հայկական խնդիրը։

Նպատակի այս ձեւակերպութիւնը, հարկաւ վերջնական խմբագրութիւնը չէ և ենթակայ է շատ նկատողութիւնների ու լրացումների, այլեւ միանգամից պարզ չէ որոշած միաքն իրագործելու գործնական միջոցն ու ճանապարհը։ Այս մասին լուրջ դիտողութիւններ եղան ժողովում, ուր մասնակցում էին նշանաւոր գիտնականներ և գաղութի ականաւոր անդամներ։ Ապա թէ ընտրուեց մի յանձնաժողով, որի մէջ մտնում էին Պ. Պ. ակադեմիկ Մառ, պրոֆ. Դարագաչ, պրոֆ. Վարդանեան, պրիւատ-դոցենտ Ադոնց, պետ. խորհրդի անդամ Պ. Օ. Ղուկասեան, պետ. դուժայի անդամ Յովհ. Սաղաթելեան, ու պետ. խորհրդական Դր. Տիգրանեան, Սիր. Տիգրանեան, Նկարիչ Վ. Սուրէնեան և Պատկանեան։

Ցանձնաժողովը յարաբերութեան մէջ է մտնելու ուրիշ հայաբնակ քաղաքների յօբելենական յանձնաժողովների հետ թէ առաջարկի խմբագրութեան և թէ գործադրութեան միջոցի վերաբերութեամբ վերջնական եզրակացութեան գալու և համագործակցութեան բաց անելու համար։

Պէտք է ասեմ, որ Պետերբուրգի խորհուրդը ի միջի այլոց արծարծեց Էջմիածնի Ճեմարանի լսարանները Հայագիտութեան Հայկական Ակադեմիա դարձնելու և գրական ֆոնդն էլ պատմագրական կամ հայագիտական ֆոնդի հետ միաժամանակ դնելու խնդիրը, և այս խնդիրները աւելի պաշտպանութիւն գտան Մոսկուայի հայ ինտելիգենցիայի մի չքնաղում, որը պատրաստում է Մոսկուայի հայ գաղութը ժողովի հրաւիրելու և Մոսկուայի յանձնաղովն ընտրելու։

Անկասկած՝ հայոց տպագրութեան 400 ամեակի ոգին արտակարգ մեծ կուլտուրական խորհուրդն ու արժէքը, ձեռնարկած գործի ընդհանուր ազգային նշանակութիւնն ու կարեւորութիւնը և ձեռնարկող մարդկանց հեղինակաւորութիւնն ու լրջութիւնը կեդրոնացնելու են այս գործի վրայ ամէն տեղի Հայ ժողովրդի ուշադրութիւնը, սէրն ու ջերմ, միահամուռ աջակցութիւնը։

(Հորիզոն) ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԵՒ ԵՐԵՔԱՅ ՀԱՄԱՋԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՓՈՓՐ—ԱՍԻԱՆ ԳԵՐՄԱՆՅԻՈՅ **

(Խմբագրական «Թան»ի)

Իտալեռուրք պատերազմը կ'ընդարձակի։ Իտալացիք զրաւեցին նաև Սիսի կղզին, Հռոդոսի հիւսիսային կողմը։ Ասիկա տասնեւմէկերորդ կղզին է զոր Թուրքիա կը կորսնցնէ Եգէական ներքին ալաղանին մէջ։ Թուրքիա Եգէական մէջ կը պահէ միայն Ռօսը, որ ևս անշուշտ պիտի իյնայ իտալացիներուն ձեռքը։ Եւ Թուրք կառավարութիւնը վրիժառութեան համար որոշեց, տասնեւհինգ օր պայմանաժամ տալով, վտարել Թուրքիա բնակող բոլոր Իտալացիները։

Դէպքերուն այսպէս անցնիլը տեսնելով, մարդ կը մոռնայ հետզհետէ որ Տրիպոլիսի պատերազմներուն մէջ եէնիչէրիները ի՞նչ օգուտ ունեցան, ամէնուն ալ ներկայ էին և ամէնքն ալ կորսնցուցինք... բան մը կայ փոխուած ռազմական արուեստին մէջ, այլեւս կուրծք կուրծքի չէ որ տեղի կ'ունենան ճակատամարտները, ինչպէս կ'ըլլային հին ժամանակները։ եթէ այդպէս մնացած ըլլար, մենք երբեք պարտութիւն չէինք ճանչնար... բայց հիմայ կռիւները կ'ըլլան հեռուէն, և ո՛չ եէնիչէրիները, ոչ ալ օսմանեան հին զինուորները կրնան խեր մը ունենալ այդ տեսակ պատերազմներու մէջ։ պէտք է փոխել դրութիւնը, փոխել հիմքն... եէնիչէրիները մնան կամ ոչ, խնդիր չէ, Ռուսիա եթէ յառաջ պիտի խաղայ, անոնց չի նայիր։

— Ներողութիւն, վեհափառ, իրաւունք ունիք անշուշտ մտածելու թէ եէնիչէրիները ոյժ մը չեն, բայց դրութիւն մըն են։ երբ անոնք կան՝ Օսմանեան կայսրութիւնը զէշ աղէկ բանակ մը ունի, մինչդեռ եթէ չնչինք զանոնք, մեր զինուորական զօրութիւնը մէկ հարուածով ոչինչի պիտի վերածուի... տարիներ պէտք են մինչեւ որ նոր դրութեամբ կազմուելիք բանակը մարզուի ու կազմակերպուի։ դիւրին գործ չէ այդ յեղաշրջումը... բնականաբար ընդհանուր կազմալուծում մը, քայքայում մը առաջ պիտի գայ, և ահա ճիշդ այդ պահը փութացնելու համար Ռուսիա առ այ՛ժ կարծեկից ու ձեռնտու է մեզի... իմ համեստ խելքս չի զօրեր ուրիշ մեկնութիւն մը տալու Ռուսիոյ օժանդակութեան...

— Եւ դուն իրաւունք ունիս, Արթին, ըսաւ Մանմուտ Բ. ոտքի ելելով։

Դաղէզ, միեւնոյն պահուն, ոտքի կանգնած էր։

Սուլթանը մէկ քանի վայրկեան պատուկեցաւ սենեակին մէջ, յետոյ բարկութեամբ ձեռքի չղոխը մէկ կողմ նետեց, և սկսաւ մենախօսել։

— Այո՛, փրկութիւն չկայ, վտանգ ամէն կողմէ, իսկ ելից հնա՞ր... և դեռ քանիսը կը նկատեն այս պայմաններուն մէջ ձեռք բերուած թաքաւորութիւն մը... բայց երկմտելու տեղի չկայ... կայսրութիւնը նոր չէ որ դառն փորձեր կրելու պիտի հարկադրուի, ահա քանի տարեն է ստիպուեր է ընկրկիլ իր սահմաններուն մէջ։ հրով ու սուրով ձեռք բերուածը հրով ու սուրով ալ ձեռքէ երթալու վրայ է։ և չէր կրնար ուրիշ կերպ ըլլալ, քանի որ չեն խորհեր աշխարհակալուած երկիրներուն մէջ ստեղծել վարչական այն տեսակ կարգեր որոնք մեր տիրապետութեան համար հաստատ կռուաններ դառնային... ո՛չ միայն չեն աշխատեր կազմակերպելու, այլ նոյն իսկ ամէն կարելի բան չեն խնայեր քիչ մը աւելի դառն, քիչ մը աւելի տաժանելի դարձնելու հպատակեցուած ժողովուրդներուն վիճակը... և ահա այսօր ամէն բան կը քայքայուի, ամէն կողմ, նոյն իսկ մայրաքաղաքին մէջ, պաստամբութիւնը կը ծաւալի, և արտաքին թշնամին վստահ է որ իր բանակները, նոյն իսկ մեր երկրին մէջ, իրենց համար թանկագին օժանդակներ պիտի գտնեն... տխուր չէ՞ ասիկա Արթին...

Դաղէզ՝ Սուլթանին խօսքերուն մէջ առիթ մը տեսած էր իր ազգին համար հաժակրանքի զգացում մը յարուցանելու, և չուզեց այդ առիթը փախցնել։

— Եւ սակայն, վեհափառ, ըսաւ, կայ ժողովուրդ մը որ հակառակ ամէն բանի, հակառակ նոյն իսկ անոր որ ամէնէն դժբախտն է այս երկրին մէջ, մաղի չափ չի խախտիր դէպի Օսմանեան Գահը տածած հաւատարմական զգացումներուն մէջ։

Սուլթանը իր մտքն էր այդ պահուն։ Բարձրացուց իր ձեռքը, և մտերմօրէն ամիրային ուսը ծեծելով.

— կը կարծե՞ս որ, ըսաւ, յ՝ուխտեան տեսէ Հայուն ալ հաւատարմութիւնը։

Ամիրան բողոքի շարժուձեւ մը ըրաւ, մինչդեռ Մանմուտ Բ. մոռցած պահ մը, առաջուան բարկութիւնը քրքջալիր կը խնդար։

— Մի վիրաւորուիր, Արթի՛ն, ըսաւ անուշ ձայնով մը, ես կը սիրեմ Հայերը, և դուն ապացոյցի պէտք չունիս անշուշտ ասոր համոզուելու համար... բայց գիտցած ըլլաս որ եթէ այս ընթացքը տեւէ, անոնք ալ օր մը պիտի ընդվզին... յետին անասունը այնքան միայն կրնայ համբերել, որքան որ կրնայ. անկէ անդին՝ իր զիտցած կերպով զլխուն ճարը կը նայի... երբ անասունը չի կրնար յաւիտեան համբերել, ինչպէ՞ս կ'ուզես որ մարդը համբերէ... պիտի գայ այդ օրն ալ, հաւատա՛ խօսքիս, թերեւս ուշ, բայց պիտի գայ վերջապէս...

— Զծագի՛ այդ օրը ինծի համար, մրմնջեց Դաղէզ։

— Զծագի՛ նաեւ Թուրքիոյ համար, յարեց Սուլթանը, որովհետեւ հայ ցեղին անվայտումը դժբախտութիւն մը աւելի պիտի ըլլայ այս երկրին համար... բայց յուսանք, յուսանք որ պէտք չի մնար ատոր, և կը յաջողինք վանել բոլոր այս փորձանքները... հիմայ ի՞նչ պիտի ընենք, անոր նայինք... ես չիտակը համախիտ եմ Հալէպի բռնած ուղղութեան, պէտք է պաշտպաններ ստեղծենք մեզի, և մէկ կողմէն ծագելիք վտանգը ուրիշ կողմի մը օժանդակութեամբ վանենք, ի՞նչ կ'ըսես։

— Դէ՛ չէ այդ ծրագիրը, քանի որ մանաւանդ ձեր Վեհափառութիւնն ալ համախիտ է անոր... բայց եթէ թոյլատրէք, պիտի համարձակիմ կարեւոր կէտ մը ներկայացնել ձեր նկատառութեան։

— Խօսէ՛։

— Այդ ծրագիրը չատ սուղի կրնայ նստիլ... մէկ պետութենէն գալիք վտանգը անհետացնենք ուրիշ պետութեան մը միջոցաւ, աղէկ, անհաղիստ ըլլալու անգամ պէտք չենք ունենար այդ կերպով, բայց այն ուրիշը բան մըն ալ ինք կը տանի, միւսէն քիչ կ'առնէ անշուշտ, բայց վերջապէս կ'առնէ...

— Սակայն ուրիշ ճար չունինք... նոր չէ որ կ'առնեն արդէն, աւելի լաւ է մաս մը բան զոնել, քան ամբողջը մէկ վրայ տալ... ո՞վ գիտէ, վերջին թերեւս կը զրաւնանք այնքան, որ դարձեալ ետ կ'առնենք տուածնիս, նոյն իսկ աւելին ալ... հիմայ հաւատանք Ռուսիոյ, այսինքն հաւատալ կեղծենք, և աշխատինք ուրիշ կողմէ կրնուան մը գտնել... վաղուանը մեզմէ լաւ կրնայ անտրնել... արդէն այս երկրին մէջ դեռ երկար ժամանակ չպիտի ստեղծուի ա՛յն տեսակ ապահով վիճակ մը որ կարելի ըլլայ օրուան հոդերէն ազատիլ ու վաղուան պատահելիքին վրայ մտածել... երկար ժամանակ ներկայիս մտահոգութիւնը պիտի դրաւէ մեր բովանդակ ուշադրութիւնն ու գործունէութիւնը, ինչպէս զրաւած է այս պահուս... հիմայ մեր ծրագրին նայինք... եէնիչէրիները պէ՛տք է վերնան. անկէ կախուած է երկրին փրկութիւնը, և ատոր համար ինչ զոհողութեան ալ որ պէտք ըլլայ, չպիտի ընկրկիմ։ ամիկա հաստատապէս մտադրած եմ։

Եւ Մանմուտ Բ. նորէն իր թիկնաթոռին վրայ բազմեցաւ ծոփ զարնելով։

Լալան, որ գինակրին հետ բնաւ չէր հեռանար սենեակին դռնէն՝ խնդալ մտաւ, և երեք անգամ խոնարհութիւն ընելէ վերջ կեցաւ, ձեռուընները առին, սանդ Սուլթանին երեսը նայիլու։

(Ցարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (29)

ԵՐԲԱՐ ԵՆՑՈՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Ժ.

ՄԱՀՄՈՒՏ Բ.

— Վեհափառ, ըսաւ ամիրան, կրնա՞ք հաւատալ որ ձեր հաւատարիմը ձեզմէ ծածկել ուզէ այն տեսակ բան մը որուն յայտնութիւնը օգտակար կը նկատէ երկրին բարիքին համար... չուզեցի խօսիլ, որովհետեւ ըսելիքս արդէն յայտնի է Ձեր Վեհափառութեան։

— Խօսէ՛ նորէն։

— Պահ մը առաջ ըսի թէ խորապէս հաւատացած էի Ռուս կառավարութեան անկեղծութեան... իրօք իմ համոզումս այն է որ Ռուս կառավարութիւնը պիտի ուզէ մեզի օժանդակել եէնիչէրիներու բարձման առթիւ, և մինչեւ որ այդ գործը զլուխ ելլէ, չպիտի ուզէ մեր ծրագրին գործադրութիւնը արգելլող կնճռոտութիւններ յարուցանել, բայց կը համարձակիմ դիտել տալ Ձեր Վեհափառութեան թէ ասիկա Օսմանեան կայսրութեան բարիքին համար չէ, այլ Ռուսիոյ յետին մտքերուն յաջողութեան համար մեզի ընծայուած օժանդակութիւն մը։

— Բայց կ'ըսէիր որ Ռուսիա անկեղծ է։

— Անկեղծ այո՛, բայց ներկայիս համար միայն... իսկ վաղը՝ ի՞նչ կրնայ ապահովցնել մեզ թէ Ռուսիա ընդմիշտ այդ բարեացակամ ընթացքը պիտի ունենայ մեր երկրին հանդէպ... Ռուսիա բնական թշնամի մըն է մեզի համար, նոր արթնցող, ինքզինքը իր սահմաններուն մէջ նեղուած զգացող, նոր փառք ու նոր յաղթանակներ երազող երկիրն է, և իր բոլոր յաւակնութեանց առջեւ մէկ հատիկ ասպարէզը Պոլսոյ ճամբան է, վեհափա՛ռ...

— Հալէթ ալ այդպէս կ'ըսէ միշտ, մնջեց Սուլթանը, նշան ընելով ամիրային որ չարունակէ։

— Բայց առ քայլ, Ռուսիա վար կ'իջնէ, դէպի մեզի կուգայ և եէնիչէրիներու բարձման ծրագիրը դիւրութիւն մը աւելի պիտի ընծայէ իրեն այդ յառաջխաղացութեան մէջ։

— Կը հաւատա՞ս, Արթին, եէնիչէրիները խեր չունին այլեւս, վերջին բոլոր պատերազմներուն մէջ եէնիչէրիները ի՞նչ օգուտ ունեցան, ամէնուն ալ ներկայ էին և ամէնքն ալ կորսնցուցինք... բան մը կայ փոխուած ռազմական արուեստին մէջ, այլեւս կուրծք կուրծքի չէ որ տեղի կ'ունենան ճակատամարտները, ինչպէս կ'ըլլային հին ժամանակները։ եթէ այդպէս մնացած ըլլար, մենք երբեք պարտութիւն չէինք ճանչնար... բայց հիմայ կռիւները կ'ըլլան հեռուէն, և ո՛չ եէնիչէրիները, ոչ ալ օսմանեան հին զինուորները կրնան խեր մը ունենալ այդ տեսակ պատերազմներու մէջ։ պէտք է փոխել դրութիւնը, փոխել հիմքն... եէնիչէրիները մնան կամ ոչ, խնդիր չէ, Ռուսիա եթէ յառաջ պիտի խաղայ, անոնց չի նայիր։

— Ներողութիւն, վեհափառ, իրաւունք ունիք անշուշտ մտածելու թէ եէնիչէրիները ոյժ մը չեն, բայց դրութիւն մըն են։ երբ անոնք կան՝ Օսմանեան կայսրութիւնը զէշ աղէկ բանակ մը ունի, մինչդեռ եթէ չնչինք զանոնք, մեր զինուորական զօրութիւնը մէկ հարուածով ոչինչի պիտի վերածուի... տարիներ պէտք են մինչեւ որ նոր դրութեամբ կազմուելիք բանակը մարզուի ու կազմակերպուի։ դիւրին գործ չէ այդ յեղաշրջումը... բնականաբար ընդհանուր կազմալուծում մը, քայքայում մը առաջ պիտի գայ, և ահա ճիշդ այդ պահը փութացնելու համար Ռուսիա առ այ՛ժ կարծեկից ու ձեռնտու է մեզի... իմ համեստ խելքս չի զօրեր ուրիշ մեկնութիւն մը տալու Ռուսիոյ օժանդակութեան...

— Եւ դուն իրաւունք ունիս, Արթին, ըսաւ Մահմուտ Բ. ոտքի ելելով։

Դաղէզ, միեւնոյն պահուն, ոտքի կանգնած էր։

Սուլթանը մէկ քանի վայրկեան պատուկեցաւ սենեակին մէջ, յետոյ բարկութեամբ ձեռքի չղոխը մէկ կողմ նետեց, և սկսաւ մենախօսել։

— Այո՛, փրկութիւն չկայ, վտանգ ամէն կողմէ, իսկ ելից հնա՞ր... և դեռ քանիսը կը նկատեն այս պայմաններուն մէջ ձեռք բերուած թաքաւորութիւն մը... բայց երկմտելու տեղի չկայ... կայսրութիւնը նոր չէ որ դառն փորձեր կրելու պիտի հարկադրուի, ահա քանի տարեն է ստիպուեր է ընկրկիլ իր սահմաններուն մէջ։ հրով ու սուրով ձեռք բերուածը հրով ու սուրով ալ ձեռքէ երթալու վրայ է։ և չէր կրնար ուրիշ կերպ ըլլալ, քանի որ չեն խորհեր աշխարհակալուած երկիրներուն մէջ ստեղծել վարչական այն տեսակ կարգեր որոնք մեր տիրապետութեան համար հաստատ կռուաններ դառնային... ո՛չ միայն չեն աշխատեր կազմակերպելու, այլ նոյն իսկ ամէն կարելի բան չեն խնայեր քիչ մը աւելի դառն, քիչ մը ա

պոլիսը եղաւ Իտալիոյ սկզբնական և միակ մենակիցը։ Ցստակօրէն կը տեսնուէր թէ Իտալական կառավարութիւնը իր գործունէութիւնը կը սահմանափակէր իր իշխանութիւնը միայն Ափրիկեան երկու նահանգները հաստատելու մէջ։ Եւ գործող թիւնը դիւրին կը թուէր Իտալցիք, իրենց ցաւաք ելնելէն առաջ, կը յայտարարէին որ հողը, գետինը պատրաստ էր և թէ շատ քիչ արդելքներու պիտի հանդիպէին։ Այս վստահութիւնը անարդարանալի էր, ինչպէս դէպքերը ցոյց տուին։ Մէկ կողմէ, կարծուածէն շատ աւելի մեծ եղան տեղական դժուարութիւնները, միւս կողմէ Պոլսոյ մէջ յառաջ եկած տպաւորութիւնը կարծուածէն նուազ բուռն եղաւ։ Եւ ճիշտ այս էր պատճառը որ Իտալիա որոշեց այլուր փնտռել յաղողութիւն։ Եւ նախ ջանաց միջոց մը գտնել վնասելու Թուրքիոյ։ Այսօր ամէն ոք կը հարցնէ ինքզինքին թէ այս փորձը աւելի հեռուները չպիտի՞ առաջնորդէ զինքը, և թէ, տեր դարձած Տրիպոլսոյ և Պէնկազիի պղտիկ մէկ մասին և Արշիպեղագոսի կղզիներու ալ մեծ մասին, երբեկուան միջոցը չպիտի՞ բլլայ վախճան մը։

Եթէ խնդիրը դատնար սովորական պատերազմի մը վրայ, — ժողուած սովորական միջոցներով, — ոչինչ պիտի ունենայինք ըսելիք և պիտի սահմանափակուէինք միայն հարուածները նշանակելով։ Որովհետեւ այն եղանակը որով պատերազմը կը մղուի, միմիայն պատերազմիկներու վերաբերեալ բան մը է։ Բայց առաջին օրէն ի վեր, դիւանագիտական այնպիսի գործունէութիւն մը վատնուեցաւ որ պատերազմը կորսնցուց իր հանրամասքը և ամբողջ աշխարհ իր ըսելիքը ունեցաւ թշնամութեանց գնացքին վրայ։ Իտալիա, իր զինակիցները չցաւցնելու բնական փափաքովը, Վենետիկի մէջ դերման կայսր կողմէ այնքան յստակօրէն պաշտպանուած Աւբստրոյ խնդրանքին վրայ, յանձն առաւ ոչինչ ընել Ադրիական ծովու մէջ։ Եթէ Իտալիա այս խոստումը չյարգէր, սանձային գրաւումը աստրեւհունգարական զօրախումբերուն կողմէ՝ ժամական խնդիր մը միայն պիտի բլլար։ Եւ այս գրաւումը նշանը պիտի բլլար ընդհանուր տագնապի մը, որուն բնաւ կուսակից չէ Գերմանիա։ Իտալիա, հետեւաբար բրա այն բոլոր զոհողութիւնները որոնք խնդրուեցան իրմէ, ի մեծ չահ Երբեկ Զինակցութեան։

Իտալիա այն ատեն Եգէական ծովուն մէջ մնաւ Անշուշտ, Երբեկ-Համաձայնութեան պետութիւնները աւելի զգուշական եղան քան Երբեկ-Զինակցութեան պետութիւնները, որովհետեւ Իտալիա ոչ միայն չվարանեցաւ պատերազմը մղել այդ ծովուն մէջ, այլ նաև մանաւոր տարածութիւն մը տուաւ իր գործողութեանց։ Այս գործողութիւնները մտահոգութիւն կը պատճառեն սակայն ուրիշներու։ Կրկնական խնդիրը զոր արեւմտեան դիւանագիտութիւնները հանդարտեցնել կը ջանան, բացայայտ կերպով պիտի բացուի Նորէն Յեսոյ, Եգէական թուրք կղզիներուն իտալիոյ կողմէ գրաւումը ամբողջովին կը բարեփոխէ ուժերու հաւասարակշռութիւնը ճիւղերէն միոյն մէջ աշխարհային ճամբուն որ, Սուէզով և Բանամայով, քիչ ատենէն պիտի չլլայ պատէ ծովային շարժման զօսիի մը ցաւագային հոդագնդը։ Երեւութապէս, իտալական կարիքին մեծամասնութիւնը կը յուսայ որ ինչ որ լաւ է առնելու համար լաւ է նաև պահելու համար և թէ կղզիներու գրաւումը — անբաւական զինք ստիպելու համար Թուրքիան հաշտութիւն առաջարկելու — շատ աւելի գերազանց միջոց մըն է քան Տրիպոլսոյ նուաճումը՝ ընդարձակելու համար Միջերկրականի մէջ Իտալիոյ կենսական այն շահերը զորս Պիզմարք այնքան վճռաբար անգիտացած էր Երբեկ Զինակցութեան եղբայացութեան ատեն։

Առ այժմ, Արեւելեան Միջերկրականը Երբեկ Զինակցութեան ենթակայ պիտի բլլայ։ Գերմանացիք բաւական բարձրօրէն ըսած են թէ իրենք Փոքր-Ասիան կը նկատեն իր գերման գաղթականութիւն մը։ Հետեւաբար հարկ չկայ այս բանը կրկնելու։ Իրենց։ Մեր նշանաւոր պատօնակիցը Մ. Ժան Հէրվէթ երկկ «Սիէքլ»ի մէջ կը գրէր թէ «Իտալական Սբօրտներու նաւաբաժնի մը կազմակերպութիւնը որ միանգամ ընդ միշտ պիտի պաշարէր Սէվասթաբոլն ու Օռէսան, ձախողութիւն մը պիտի բլլար Ռուսիոյ համար»։ Ասիկա գտնէ նոր իրաց վիճակ մը պիտի բլլար, զոր Ռուսիա չպիտի կրնար իր բաղձանաց համաձայն նկատել որչափ ատեն որ Պոլսոյ մէջ յարձակողական քաղաքականութեան մը չի հետեւէր։ Արդ, գիտենք թէ այժմու պարագան ասիկա չէ բնաւ, որովհետեւ Բեռլինի մէջ ամէն ոք կը հաւատէ վճռաբար թէ Ռուսիա բացարձակապէս իտաղաղասէր է։

Այս պայմաններուն տակ, կը հաստատուի որ պատերազմէն առաջ եկած նոր արեւելեացումը կատարելապէս նպաստաւոր է Երբեկ-Զինակցութեան, նուազ նպաստաւոր է Երբեկ-Համաձայնութեան և մանաւանդ Ռուսիոյ։ Հետեւաբար Իտալիոյ օրինաւոր բարեկամներուն, չահակից տէրութեանց կ'իյնայ քննել այս կացութիւնը։

ՎԱՂՈՒԱՆ ԴԱՐՁՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Օրթադուղի Ազգատախնամը որ թաղին համար ճշմարիտ բարիք մը դարձած է և ամէն կերպով արժանի է հանրային օժանդակութեան, կազմակերպած է մեծ դաշտահանդէս մը որ վաղը տեղի պիտի ունենայ Օրթադուղի Ազգ. պարէզին մէջ (Հալուլլուի մօտ)։ Ցայտագիրը չատ ճոխ ու հրապուրիչ է։ Ցեղի պիտի ունենան նաև պարեր, որոնք պիտի սկսին եւրոպական ժամը 10ին։ Եղանակին ամէնէն փայլուն հանդէսներէն մէկը բլլալու կոչուած է այս հանդէսը։

ԻՏԱԼԵԻԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԹՈՒՐՔ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ԱՆՁՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Հռոմէն կը հեռագրուի Մայիս 23 թուով։ — Սթէֆանի կը տեղեկանայ Հռոդոսէն թէ Թուրք զինուորները կը շարունակեն հանիլ կղզիին ներքէն և իրենց յօժար կամքով գերի կ'ըլլան Իտալցիներուն։ Կղզիին մէջ անդորրութիւն կը տիրէ։

ԹՈՒՐՔ ԳԵՐԻՆԵՐԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Հռոմէն կը հեռագրուի Մայիս 23 թուով։ — Սթէֆանի կը տեղեկանայ Բալէրմոյէն։ — Հռոդոսի Թուրք գերիներուն առաջին խումբը «Սաննիո», շոգենաւով հոն հասած և ցամաք ելած է։ Գերիները մասնաւոր շոգեկառքով և ընդ հսկողութեամբ իտալական զօրքերու, մեկնած են Քալէօնէ, Թէրմինի, Իմէրէյ և Բէլֆաու, ուր պիտի պահուին զօրանոցներու մէջ։ Թուրք ոստիկան զինուորները պիտի ուղուին Աքեացցօ։ Ոստիկան-զօրաց հրամատարը պիտի մնայ Բալէրմօ։ Լուրն ամբոխ մը ներկայ գտնուեցաւ գերիներուն քաղաքէն անցնելուն։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵԿՆԻՆ

Երէկ բազմաթիւ Իտալցիներ մեկնեցան Պոլսէն դէպի Իտալիա կամ օտար երկիր։

Դերման դեսպանը երէկ այցելելով Ասքմ պէյի խնդրեց որ կիները և ծերերը բացառութիւն համարուին։

ՎԵՇԱԺՈՂՈՎԸ ՄՕՏԱԼՈՒՏ

Կը տեղեկացուի թէ եւրոպական տէրութիւնները վերջի վերջոյ պիտի ընդունին վեհաժողով մը գումարելու մասին Ռուսիոյ ըրած առաջարկը, քանի որ դժուար կ'ըլլայ միջնորդութեամբ վերջ տալ Իտալեւթուրք պատերազմին։

ԼՈՒԻԵՐ ՌԱԶՄԱԴԱՇՏԷՆ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԱԳԼԻՒՐԻՆ

Հռոմէն կը հեռագրուի մայիս 23 թուով։ — Սթէֆանի կը տեղեկանայ Պուրէ-մէշէն (պաշտօնական)։ — Զօր. Կարիօնի իմանալով որ կարաւան մը կ'ուղղուի դէպի կարաւաններու երկրորդ ճամբան անցնիլ փորձելու համար, որոշած է զայն յանկարծակի բերել և զայն պաշտպանելու յատկացուած թշնամի ուժերը ցրուել։ Հրամանը գործադրուեցաւ երկու բանակներով, առաջինը բաղկացած երկու գումարտակներէ և մէկ մարտկոցէ և երկրորդը ուրիշ գումարտակէ մը։ Գործողութիւնը կատարելապէս յաջողեցաւ։ Մեր զօրախումբերը ետ մղեցին թշնամիին երկու հակայարձակումները և պարտադրեցին թշնամին քաշուիլ յեղակարծաբար, անկանոն վիճակի մէջ։ Թշնամիին կորուստները հաւանաբար մեծ են։ Մեր զօրախումբերը ունեցան 1 սպանեալ և 26 վիրաւոր։ Այս գործողութիւնները մեծ կարեւորութիւն ունին, նկատելով թշնամիին գերակշռութիւնը մեր զօրաց թուոյն վրայ։

ԱՅՆԶԱՐԱՅԻ ԱՌՋԵՒ

Հռոմէն կը հեռագրուի մայիս 23 թուով։ — Սթէֆանի կը տեղեկանայ Տրիպոլսէն (պաշտօնական)։ — Երէկ իրիկուն դիտուեցաւ որ թշնամի բանակներ կազմուած մեծ մասամբ Թուրք կանոնաւոր զօրքերէ և Թուով մէկ քանի հազար, կը պատրաստուին քալել դէպի Այն Զարա։ Իտալցիք կրակ բրին թշնամիին դէմ որ մեծ կորուստներով ետ մղուեցաւ։

ԻՏԱԼԱՑՒՈՅ ՎՏՏԱՐՄԱՆ ՅՕՏԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

Հռոմէն կը հեռագրուի մայիս 23 թուով։ — Իտալացիներու վտարումը մեծ զրգռութիւն պատճառեց հոս։ Թերթերը կը փորձեն զայն նկատել հակառակ մարդկային իրաւացի։ Կղզիներու կցման ի նպաստ շարժումը պիտի փութացնէ անկասկած իտալական գործողութեան շարունակութիւնը։

ԱՆԳԼ· ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ԱՐՇԻՊԵՂԱԳՈՍԸ

Լոնտոնէն մայիս 23 թուով կը հեռագրուի, — Մամուլը Արշիպեղագոսի կղզիներու գրաւումէն առաջ եկած կացութիւնը տագնապալի ցոյց կուտայ։ «Մորնինգ Բոսթ» կ'ըսէ թէ կղզիներու կցումը Յունաստանի մեծ զայրոյթ պիտի պատճառէ և պիտի վտանգէ մէկէ աւելի տէրութեանց շահերը։ Զորոյցի մը նայելով Մ. Մ. Ասքուիթի և Զըրչիլի Մալթա ճամբորդութեան արդիւնքը պիտի բլլայ հաւանաբար Միջերկրականի պահակազօրաց յաւելումը։

ԼԻՎԱՏՒՈՅ ՔՕՆՖԷՐԱՆՍԸ ԵՒ ՔԱԲԼՍՐՈՒՀԷԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Բեթերպուրկէն հասած հեռագիր մը մը կ'ըսէ։— Յարաբերութիւն մը կ'ուզուի տեսնել Լիվատիայի մէջ կատարուած խորհրդակցութեան և Քաբլսրուհէի տեսակցութեան միջեւ։ Զարը իր ժամ կանչեց Մ. Սազոնովը, Արեւելքի գործոց դիւանին պետ Մ. Նէրատոֆը, Արտաքին գործոց նախարարութեան դիւանապետ Պառոն Շելինկը, Արեւելքի դէպքերուն վրայ խորհրդակցելու համար։ Առանց կարենալ դատողութիւն մը ընելու այս տեսակցութեան արդիւնքին վրայ, ճշմարտութենէ հեռու չլլար, կը կարծուի, խորհիլ թէ այս տեսակցութիւնք դարձան ռուսեւիտալական մերձեցման մը պայմաններուն և Տարտանէլի նաւարկութեան մասին Ռուսիոյ բռնելիք ընթացքին վրայ։ Իտալեւթուրք պատերազմն ու անդիւզերման յարաբերութիւնք այս պահուս կը կազմեն գլխաւոր զբաղումը Ռուս վարչապետութեան։

ՀՈՌԴՈՍԻ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉԸ

Պէնատիրի նախկին կառավարիչ Վիվատա Հռոդոսի քաղաքային կառավարիչ անուանուեցաւ։ Այս անուանումը նշան մը կը համարուի թէ Զօր. Ամելիո պիտի երթայ գրաւել ուրիշ կղզիներ։ Ամէն որ պաշտօնեաներ կը հանին Հռոդոս, ։։։

ՎՐԱՑ.— Եզօթարայէն «Բուժէլի» թերթին առած հեռագրին համաձայն Դարատաղիք գիշերանց, քանի մը օր առաջ, պահականոց մը չլենք են կուսնայի ոչ Բլավէ ըսուած տեղը։ Եւ հետեւեալ օրուընէ քսկբսեալ սկսած են կրակ ընել թուրք զինուորական պահականոցին և օսմ. գիշերապահներուն դէմ։ Երկու օր չէ դադրած հրացանաձգութիւնը։ Բնականաբար կ'ըսէ հեռագիրը մեր սահմանապուռիի պահակները կը փոխադարձեն Օսմանցի և Դարատաղցի սպաներ հազորդակցութեան մտած են իրարու հետ, սակայն զեռ ոչ է լուծում չէ դտած խնդիրը։

ԴԻՒԱԿ ՄԸ.— Առջի օր Բէսթհանէի Սիլպէյ քէօյի գետակին մէջ գանուեցաւ մարդու մը դիակը։ Ոտիկանութիւնը զեռ չէ հաստատած ով բլլալը։ Զգիտցուիր թէ ոճրի՞ մը զոհ դացած է թէ անձնասպանութեան կամ արկածի։

ՇՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾՆԵՐ.— Լոյսի հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ «Ապացցիա» չոգենաւը խրած է Սուլթնայի առջեւ, իր զիրքը վտանգաւոր չէ։

*** Երեքշաբթի օր Տարտանէլէն անցնելու համար մեկնող «Էլթօն» չոգենաւը խրած է Տարտանէլի մօտ Հաֆիզ-պաշի առջեւ։

ՀԻՆ ԲԷԺԻՇԻ ՊԷՆՏԷԿՈՍՏՆԵՐՈՒՆ Թշուառ վիճակին առթիւ Եղմական նախարարութիւնը Բ.Դուռէն խնդրած է անոնց մասին նպաստաւոր որոշում մը տալ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՏԱՆԻՄԱՐԲԱՑԻ ԹԱԴԱԻՈՐԻՆ.— Երէկ առտու, ժամը 11ին (ը. ե.) Շուէյտական դեսպանատան մատրան մէջ հոգեհանդիսատ կատարուեցաւ Ներկայ էին Սուլթանին կողմէ Ա. Թեկնապահ Սաֆիկ փաշա, օսմ. կառավարութեան կողմէ Ցովհ. էֆ. Գուլյուժեան, դեսպաններ, ևն։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Երէկ՝ նոր նստաշրջան մը պիտի բանար Ազգ. Երեսփ. Ժողովը, և իրաւունք ունէինք սպասելու որ գոնէ այդ նոր շրջանը գործունէութեան նոր եղանակի մը սկզբնաւորութիւնը կ'ըլլայ նոյն ատեն։

Զորս տարուան ամուլ ու դադարեալ գործունէութենէն ետքը, ազգ իրաւունքը ինքնին կը ծնէր անշուշտ, որովհետև եթէ շրջան մըն ալ անցնէր նոյն անանուն պայմաններուն մէջ, Ազգային Ժողովը ինք իր ձեռքով գերեզմանաքար մը դրած պիտի ըլլար իր վրայ։

Դիւանի ընտրութիւնը սակայն, զոր կատարեր են երէկ, խոստմնալից չէ դժբախտաբար։ Կեդրոնը դարձեալ յաղթանակ մը տարեր է, — քուէի յաղթանակ մը, որուն քիչ չէ նպաստեր նաև Ազգայականներուն բռնած անտարբեր ընթացքը։ Եւ ահա դարձանք դարձանք նորէն միևնոյն տեղը կեանք։ Ալին գնաց, Վէլին եկաւ։

Վերջապէս պէտք է խոստովանինք որ Երեսփոխանական Ժողովին ամլութեան պատճառներուն մէջ գլխաւոր բաժինը կը պատկանի Ժողովին մեծամասնութիւնը կազմող տարրին, անոր որ տեր ու տնօրինող ձեռքն է Ժողովին մէջ, որ իր տրամադրութեան տակ ունի Դիւանն ու Վարչութիւնը, և որ ուզած ատենը, սոսկ իր ապահոված քուէներուն շնորհիւ, կրնայ անկախ քալեցնել իր կամքը և պարտադրել իր ծրագիրները։

Ինչ տուաւ սակայն մեզի այդ մեծամասնութիւնը, ինչ բրաւ մինչեւ այսօր որ կարենար արդարացնել հիմայ իր յամառ կառչումը Մայր Դիւանին, ուրկէ կախուած է Երեսփ. Ժողովին գործունէութեան բախտը։ Հոն էր երէկ, և տեսանք խայտառակ արդիւնքը զոր գրաւ մէջտեղ։ Հոն է նաև այսօր, եւ պէտք չունինք գուշակի ներշնչումներ ոգեկոչելու, նախատեսելու համար նաև վաղուան արդիւնքը, որ անշուշտ բնաւ չպիտի տարբերի ներկուանէն։

Պէտք է շրջել այդ մեծամասնութիւնը, քիչ շատ ներկայանալի ու մխիթարական արդիւնքի մը յանգելու համար։ Եւ որպէս զի կարելի ըլլայ շրջել ապիկարութեան այդ բրգացեալ զանգուածը, պէտք է անոր մէջ մինակ թողուլ մեծաղայական քլիքը, իր բոլոր վսեմափառ հաշիւներուն ու նկատումներուն հետ, և աշխատիլ կազմելու նոր պլոք մը, հոգ չէ թէ չափաւոր ծրագրով մը, բայց էապէս ժողովրդական հակումներով, եւ տրամադիր գործելու։

Ցխո՞ւբ բան է որ այսօր Կեդրոնին յարած մեան նաեւ ճշմարիտ մտաւորականներ, ժողովուրդի զաւակներ, և ոյժ տան այն տխուր քլիքի մը որ Սահմանադրութեան հաստատումէն ասդին միշտ յամառեր է իր ձեռքին մէջ պահելու Վարչութեան դեկը, և Ազգը բերեր հասուցեր է այսօրուան անանուն դրութեան։ Բաժնուիլ Կեդրոնէն՝ չի նշանակեր անշուշտ Դաշնակցութեան գիրկը իյնալ. որովհետեւ կ'երեւայ թէ ա՛ս է Լրենց վախը և զիրենք Կեդրոնին հետ համերաշխ պահող մեծագոյն պատճառը։ Մենք ընդհակառակը այն կարծիքէն ենք որ Դաշնակցութիւնը միշտ հեռու պիտի մնայ այդ խմբակցութենէն, բաղձալով հանդերձ անոր կազմութեան, որուն շնորհիւ ո՛չ միայն Երեսփ. Ժողովը պիտի մերձենայ Ժողովուրդին, այլ նաեւ կարելի պիտի ըլլայ քիչ շատ արդիւնք առաջ բերել։

Անդամ մը որ այս սկզբունքը ընդունուի, կը մնայ պարզ զուման գործ մը միայն։ Որովհետև զուում պէտք է որքան Երեսփ. Ժողովոյ Կեդրոնին, այնքան նաև անկախներու և նոյնիսկ, աւա՜ղ, ազատական հատուածին ալ մէջ։ Այլապէս ներկայ տխուր վիճակը պիտի յաւերժանայ, մինչեւ որ Երեսփ. Ժողովը այլեւս բոլորովին իյնայ այն հաւաքոյթներու ասոյիճանին, զորս երբեմն ամիրաները կը սարքէին խաներու անկիւնը։ Պարզ խօսքով տեսակ մը «լոնճա օտասի» պիտի դառնայ, եթէ երբեք արդէն իսկ դարձած չէ...

Թող կազմեն այդ նոր Պլոքը, և թող մէյ մըն ալ մեզի չներկայացնեն երէկուանին պէս ընտրութիւն մը, որ նոյն Դիւանին վրայ կոչք կոչքի կը բազմեցնէ Օգսէն Խաճատուրեանի ոչ նուազ համակրելի զաւակն ու Տօքթ. Տաղաւարեանի պէս մարդ մը։ Առաջինը այնքա՞ն ուղղաձիգ, երկրորդը այնքա՞ն կորացած, ծռելու, խոնարհելու, իր բովանդակ իտէալը պէյերու և փաշաներու կօշիկներուն ներքեւին վրայ փնտռելու պատրաստ, այդ Դիւանին մէջ պիտի կազմեն այն տեսակ այլանդակութիւն մը, որուն վրայ եթէ ծիծաղինք ալ՝ պարզապէս չլալու համար պիտի ըլլայ...

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎ

Քաղաք. Ժողովը իր երէկի նիստին մէջ նկատի առաւ Պէշիկթաշի Թաղային գործերը։ Ժողովը այս մասին կարծեաց փոխանակութիւններ կատարեց, իսկ վերջնական որոշումը յետաձգեց յառաջիկայ նիստին՝ որպէս զի ներկայ գտնուին նաեւ Մառտիկ էֆ. Ոսկանեան, իբրև տեղեկաբեր։ Ի լրոյ կը տեղեկանանք թէ՝ Վարչութիւնը մտադիր է պարսաւանաց գիր ուղղել Պէշիկթաշի Թաղ. Խորհուրդին. միւս կողմէ կ'ըսուի թէ՝ երկու տարուան համար ազգ. իրաւունքներէ պիտի զրկէ տեղւոյն մշակութային Ցարութիւն էֆ. Մկրտիչեանը։

Ժողովը կարծիքի փոխանակութիւններ կատարեց նաեւ Եէնի Գարուի ընտրութեանց առթիւ տեղի ունեցած ապօրինութեանց մասին և այս առթիւ լսեց նաեւ պատր. փոխանորդին կատարած քննութեան արդիւնքը և որոշեց Պատրիարքարան հրաւիրել հակառակ կողմէն մասնակցած երեք անձեր, իբր հեղինակ քուէներու պատուելուն և զանոնք լսելէ յետոյ անօրինել կարեւորը։

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐԸ

Կեդրոնականի նախկին շրջանաւարտները Հինդլաբթի իրիկուն Թօքմաքիանի սրահին մէջ հաւաքուելով, նախնական խորհրդակցութիւն մը ունեցան և ժամանակաւոր դիւան մը կազմելով՝ որոշեցին վերակազմել հին Միութիւնը, Կեդրոնականներուն մէջ բարոյական կապ հաստատելու և աջակցելու համար վարժարանին կրթական բարձրացման։ Ցանձնախումբ մը ընտրեց Միութեան ծրագիրը մշակելու համար։

ԿԵՂՐ. ՑՈՐԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Կեդր. Վարժարանի Ցորելեանական Ցանձնախումբը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զրաւեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.— Ա.— Խորհրդակցութիւններ կատարուեցան հանդէսներու հովանաւորութիւնը բարձր անձնաւորութեան մը նախագահութեան ներքեւ դնելու։ Բ.— Ցորելեանի նիւթական յաջողութեան համար հետեւեալ որոշումները տուաւ՝ 1.— Ստանալ ժապաւենեալ տոմար մը Ազգ. Վարչութենէն։ 2.— Դիմումներ ընել զանազան դասակարգի ազգայնոց ինչպէս վաճառականներու, փաստաբաններու, բժիշկներու, արհեստաւորներու և այլն, մասնակցելու համար հանդանակութեան։ 3.— Ձեռնարկել լրագրական հանդանակութեան։ 4.— Դիմումներ ընել այս մասին նաև կառավարութեան մօտ։ 5.— Ցորելեանի մասին օրը օրին տեղեկութիւններ հաղորդելու համար հանրութեան կազմուեցաւ յանձնախումբ մը։ 6.— Որոշուեցաւ նաև չորս անդամէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը կազմել Ցորելեանի հանդանակութեան համար։

ՔԵՌԻ ՅԱՋՈՐԴ ԵՓՐԵՄԻ

Թէհրանէն Մայիս 22 (Ն. տ.) թուով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ դանիլը հայազգի Քեռի յանձնեց սպանել Եփրեմ խանի զօրաց վերին հրամատարութիւնը։ Քեռի Համատան-Քիրմանշահ ճամբուն վրայ կը հալածէ Սալար-իւտ-Տէօվլէի մարդիկը։

***

Եփրեմի և Դաշնակցութեան Պարսկաստանի ներկայացուցիչներուն նկատմամբ, «Մշակ»ի մէջ կը գտնենք հետեւեալ լուրը՝ — Եփրեմի և Դաշնակցութեան կոմիտէի յարաբերութիւնները շատ սուր կերպարանք են ստացել։ Դաշնակցականները Եփրեմին անուանում են դաւաճան նրա համար որ նա մասնակցում է կառավարութեան բէպրեսիաներին (զսպողական միջոցներուն՝ դէմոքրաթներու դէմ)։ Կոմիտէի առաջարկութեամբ, Եփրեմի խմբի դաշնակցականների մի մասը հեռացաւ նրանից։ Կոմիտէին առաջարկում է կառավարութեան դադարեցնել ճնշումները և սկսել մէջլիսի ընտրութիւնները, յայտնելով որ այլապէս զօրքի կազմից դուրս կուգան Հայեր։ Կառավարութիւնը ժամանակ խնդրեց խորհելու համար։ Եփրեմը խոստացաւ հնազանդվել կոմիտէին։»

***

Վաղը, Բերայի Ա. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ տեղի կ'ունենայ «Թիթանիք»ի ազէտեալներուն հոգեհանդիսատը։ Փափաք յայտնուեր է որ յաջորդ կիրակին ալ, նոյն եկեղեցին սպանդէն կատարուի եփրեմի համար, սակայն Պատրիարքը մերժեր է... անշուշտ չլսանգելու համար միջազգային յարաբերութիւնները։

ԵՐԷԿԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԲԱՑՄԱՆ ՃԱՌԸ

ՄԱՅՐ ԴԻՒԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԵՒ Հ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Ա. ԴԵՐ—ԱՏԵՆԱՊԵՏ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը երէկ իր նոր շրջանի Ա. նիստը գումարեց՝ միակ օրակարգ ունենալով «Մայր Դիւանի ընտրութիւնը»։ Նիստը բացուեցաւ ժամը 3 ին, ի ներկայութեան 60ի մօտ երեսփոխաններու։ Կը նախագահէր Ս. Պատրիարքը։ Նախորդ դիւանը վար իջած էր իր տեղէն, այնպէս որ երբ նիստը բացուեցաւ թափուր էին ատենապետի և ատենադպիրներու աթոռները։ Ժողովին տարեց անդամներէն՝ Օնիկ էֆ. Տէրունեան և կրտսերագոյն անդամներէն՝ Արշակ Ալպոյաճեան հրաւիրուեցան՝ առժամաբար Դիւանի պաշտօնը կատարելու։

Նախ կարդացուեցան՝ Գ. Տէմիրճիպաշեան, Հ. Արամեանց, Վ. Մանուկեան և Ս. Սուին էֆ.ներու բացակայութեան գրերը և իբրեւ օրինաւոր բացակայ արձանագրուեցան։

Խարբերդի երեսփոխան Ասատուր էֆ. Ժամկոչեան ծանուցանելով թէ՝ վերջնապէս հաստատուած է Խարբերդի մէջ, իր հրաժարականը կը ներկայացնէր։ Ժողովը ընդունեց։

Կարդացուեցաւ Սահմ. Տարեդարձի առթիւ կազմուած կարգադիր ժամանակագրի մէկ գիրը որով կը խնդրէր յանուն Ազգ. Ժողովին որոշել խմբակցութեանց այն անդամները որոնք պիտի բանախօսեն նոյն օրուան հանդէսին։

Տօքթ. Թէրզեան էֆ. յայտարարեց թէ՝ առժամեայ դիւանին պարտականութիւնը արդէն գծուած է, անիկա բացի Մայր Դիւանի ընտրութենէն չի կրնար ուրիշ իրենդիրներով զբաղիլ։

Ցետոյ տասը վայրկեանի չափ դադար տրուեցաւ, քանի որ օրինական ժեծամասնութիւն չկար։ Հաղիւ կէս ժամէն կարելի եղաւ այս ու այն երեսփոխանին բարապան զրկելով, ժեծամասնութիւն գոյացնել և բանալ նիստը, 74 երեսփոխաններու ներկայութեամբ։

Հետեւաբար Ս. Պատրիարքը ոտքի ելաւ և նոր նստաշրջանի առթիւ կարգաց իր բացման ճառը, որ ահաւասիկ.—

«Պատկառելի Ժողովիդ նոր նստաշրջանը բացուելուն առիթով ամէնքդ կ'ողջունեմ և յետագայ պարագաները կը ներկայեմ ձեր լուրջ ուշադրութեան։

Ա. Հողային հարցին ստացած կնճռոտ հանգամանքին և Հայկ. նահանգներու խորերը տիրող անապահովութեան հետեւանքով մեր երկիրը կը գտնուի իր ամենէն հարազատ ու հաւատարիմ զաւակներէն։ Դաղթումի այս հոսանքին առջեւ թումբ մը կանգնել դժուար գործ է։ Դաղթականութեան պատճառած չարիքները, բարոյականի և ազգային տեսակէտէն դիտելով, կրնան անդարմանալի աղէտ մը դառնալ։ Աւելորդ չըլլար ըսել թէ՝ իրաւազուրկ և անապահով միրաղնէից ցաւերուն և արգար պահանջումներուն դարման տանելու համար, Պատկ. Վարչութեան որոշումով հարկ եղածը անորինուած ու դիմումներ կատարուած են։ Հողային այս հարցը սակայն ոչ միայն տակաւին չէ լուծուած, այլ և եղած դիմումներուն կարծես իբր պատասխան, ազգապատական ու վանքապատական գետնները գրաւուած ու գրաւելու քաղաքաց մը կը նշմարուի իբր «մահիպ»։ Այսու հանդերձ տակաւին չենք յուսահատած օսմ. արդարութեան և հայրենասիրութեան մասին։

Բ. Մեր կրթական գործին ու հաստատութեանց և «Մէջարիֆ»ի կողմէ յատկացուելիք դրամական բաժնի վերաբերեալ հարցերը՝ դեռ չիոթ ու անլուծելի կը մնան, հակառակ կառավարութեան հետ տեղի ունեցած այնքան բանակցութեանց ու դիմումներու։ Այս հարցերը Պատրիարքներու տրուած առանձնաշնորհմանց և իրաւասութեանց հետ խորունկ կապ ունին, և Քրիստոնեայ ազգութեանց ուրոյն զարգացման և ինքնակոչութեան ամենազօրաւոր ազդակն են։ Քրիստոնեայ հողեւոր պետերու հետ, մինչեւ վերջ, պէտք է հեռապնդել այս գործը։

Գ. Երուսաղէմի խնդիրը ամէն հայու սրտին վրայ ճնշող աղդեցութիւն մը կը գործէ։ Պէտք է անմիջապէս ընտրել Պատրիարքը և ամէն գնով վերջ տալ տիրող երկպառակութեանց։ Այլեւս Ազգը չկրնար հանդուրժել ներկայ վարանոտ ընթացքին և անստոյգ կացութեան։

Դ.— Անցեալին մէջ եկեղեցին եղած է Հայուն ապաստանարանը ու սփոփանքը իր դժբաղդութիւններուն մէջ։ Այսօր եկեղեցին հետզհետէ կը կորսնցնէ մեր մէջ իր չնչարար դերը, և առանց եկեղեցիի ոչ միայն մենք, այլ և ամենաքաղաքակիրթ ազգեր չեն կրնար ապրիլ։ Առանց դաւանանական հիմերուն դպչելու, պ՛տք է եկեղեցին բարեկարգել ծիսական, վարչական և կանոնական տեսակէտներով, ժամանակի ոգւոյն և պահանջման համաձայն, և զայն սիրելի և յարգելի ընծայել յաչս իր զաւակներուն։

Ե.— Ամուսնական գժտութիւններ, կընթողութիւններ, այրթողութիւններ օր ըստ օրէ ծաւալ կը գտնեն մեր մէջ։ Պատրիարքարանը չունի ի ձեռին ամուսնալուծման օրինագիրք մը։ Զգձգումներէ և կամայականութիւններէ զերծ փրկելու համար պէտք է պատրաստել ամուսնալուծման օրինագիրք մը կրօնաքաղաքական առողջ հիմերու վրայ։

Զ.— Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութեան հարցը այլեւս անհրաժեշտ դարձած է։ Հոն պէտք է կատարել այնպիսի մարքադործում մը՝ որպէս զի իրապէս կարենայ դառնալ իր կոչումին արժանի պաշտօնատուն մը, վերստանայ իր բարոյական ուժը՝ հեղինակութիւն ծաւալելու համար ամէն հայ անհատի վրայ։

Է.— Ուրախ ենք յայտարարելու թէ Մայր Աթոռը վերջապէս ունեցաւ իր Դահակալը յանձին Սուրբենանց Վեհ. Հայրապետին։ Կիլիկեան Աթոռին հետ սակայն Պատրիարքարանին յարաբերութիւնները անցեալին մէջ մերթ ընդ մերթ կնճռոտած են և ներկայիս մէջ ալ այնքան որոշ և բացայայտ չենք։ Պէտք է միանգամ ընդ միշտ վճռել յատուկ օրինադրութեամբ մը իրաւասութեանց և յարաբերութեանց սահմանները։

Ինչպէս կը տեսնէք, Ազգը կը տարուբերի մահուան ու կեանքի հոսանքին մէջ։ հակառակ սոյն իրողութիւնը ամէնուս ծանօթ ըլլալուն, ցաւալի է ըսել թէ Պատկ. Երեսփ. Ժողովդ, չորս տարուան ընթացքին մէջ չկրցաւ պակել իր վրայ դրուած յոյսերը։

Ժամանակին ստեղծած տագնապներէ ջղայնոտած ժողովը՝ պիտի կրնար վերբստանալ իր բնականոն վիճակը երբ յարդէր ամէն երկրի մէջ ընդունուած այն պայծառ սկզբունքը թէ՝ ո և իցէ խնդրոյ մը լուծումը, օրինաւորութիւնը կը վերնուռի միայն և միայն քուէից մեծամասնութիւնով։ Մեր մէջ վիճաբանութիւնները լոյս չեն սփռեր, ընդհակառակը հարցն ալ աւելի կը կնճռոտեն ու կը ծանրացնեն։

Պաշտնէ խուսափելու իղձ մը կը տեսնուի առ հասարակ։ Ստոյգ է, մեր պաշտօնները ձրի են, ներկայիս մէջ պաշտօնավարութիւնը տեսակ մը մարտիրոսութիւն է, արտաքին և ներքին բարդութիւններով և մտահոգութիւններով լեցուն։ Սակայն արդի ձգտածին մէջ պաշտօնէ խուսափիլը՝ հայրենասիրական ճշմարիտ զգացումներու հետ ուղիղ չեն համեմատիր։ Ամէն հայ պարկեշտութեամբ ի սպաս դնելու է իր ուժերը Ազգային վերականգնումի և վերանորոգութեան գործին մէջ։

Ազգային իշխանութիւնը վարչական կամքի մէն է հիմնուած սոսկ բարոյական ուժերու, պարտքի և իրաւունքի և ազգային ինքնակատարութեան վրայ։ Այդ հեղինակութիւնը այսօր չքանալու վրայ է։ Մէկ կողմէ Ազգին ծնունդ տուողներն դարման կը պահանջուի Պատրիարքարանէ, միւս կողմէ անոր հեղինակութիւնը տապալուր կը կոխոտուի։ Ինչպէս կարկի է հաշտեցնել այս երկու պարագաները իրարու հետ։ Աւաւել քան երբեք այսօր պէտք ունինք զօրաւոր Պատրիարքարանի մը աղդելու համար պատկառանք թէ մերայնոց և թէ օտարներու։ Մեղի չեն լսեր, կը հեղնեն մեր տառապանքները։ այս անյաջողութեանց մէջ Պատրիարքարանի վարկաբեկ և Ազգին պառակտած վիճակը պզտիկ դեր չունին։

Տիրք երեսփոխանք, Ձեր ցաւատանջ Պատրիարքը նոր նստաշրջանի սրտիով կոչում կ'ընէ Ձեր բարոյական և ազգասիրական ամենամաքուր զգացումներուն, կը խնդրեմ, յարգեցէք օրէնքը, համեմատեցէք իրարու հետ տարբեր ու ապրինք ու ապրեցենք այս սրտաբեկ ու մարտիրոսացած պատմական Ազգը։

Իցիւ թէ մեր այս կոչը իր արձագանգը ունենար նաև հայ գաւառներու խորերը։»

Ցետոյ Ժողովը ձեռնարկեց դիւանի ընտրութեան։ Կազմուեցաւ քուէհամարի քննիչ Ցանձնաժողով մը հետեւեալներէն.— Սուքիաս քէնց. Պալրզեան և Ներսէս Օհանեան, Մ. Կիւրճեան, Եզ. Շիրինեան և Մ. Հայկազն էֆ.ները։

Գաղտնի քուէարկութիւն կատարուեցաւ Ա. ատենապետի ընտրութեան համար։ Քուէարկութեան մասնակցեցան 68 երեսփոխաններ։ Գարրիէլ էֆ. Նորատունկեան (Կեդրոնին ընտրելին) ստացաւ 38 քուէ. իսկ Հրանտ էֆ. Ասատուր (Ազատականներու ընտրելին) 29 քուէ, որով Նորատունկեան էֆ. Ատենապետ հռչակուեցաւ։

Ցետոյ Ա. և Բ. դեր-ատենապետներու ընտրութեան ձեռնարկուեցաւ։ Ա. դեր-ատենապետ ընտրուեցաւ Հայկ էֆ. Խաճատարեան 42 քուէով. իսկ Հրանտ էֆ. Ասատուր՝ 30, Տօքթ. Տաղաւարեան՝ 33, Սմբատ Գեսթիպեան՝ 14, Մինրդատ Հայկազն՝ 2 քուէ ստացան։

Նկատելով որ Խաճատարեան էֆ. բացարձակ առաւելութեամբ ընտրուած էր, քանի որ Ազգայականներն ալ քուէարկած էին, իսկ Բ. դեր-ատենապետը ոչ, հետեւեալ առաւելագոյն քուէ ստացող Հ. Ասատուր և Տօքթ. Տաղաւարեան էֆ.ներու վրայ նոր ընտրութիւն կատարուեցաւ և այս անդամ Բ. դեր-ատենապետ ընտրուեցաւ Տօքթ. Տաղաւարեան էֆ., 61 քուէարկողներու 37ին ձայնով. իսկ Հր. Ասատուր ստացաւ 17ձայն. 6 ալ սպիտակ։ Ազգայականները գրեթէ չմասնակցեցան այս ընտրութեան։

Ժողովը ձեռնարկեց ատենադպիրներու ընտրութեան։ Այս անդամ կը մասնակցէին 58 երեսփոխաններ։ Ընտրութեան արդիւնքը եղաւ հետեւեալը.— Վ. Թէքէեան՝ 37, Ե. Պէյազեան՝ 37, Ա. Թարագ՝ 35, Ա. Փանոսեան՝ 18, Ա. Ալպոյաճեան՝ 12, Ժ. Սարգսեան՝ 10, Մ. Հայկազն՝ 1 և 5 սպիտակ քուէ։ Հետեւաբար առաջին երեքը ատենադպիր ընտրուեցան։ Բայց Տօքթ. Թերզեան էֆ. դիտել տուաւ որ Թէքէեան և Պէյազեան հաւասար քուէ ստացած ըլլալով, յայտնի չէ թէ անոնց ո՞րն է առաջին և ո՞րն է երկրորդ ատենադպիրը, և առաջարկեց ըստ օրինի անոնց մէջ վիճակ ձգել, ու վիճակը ելաւ Ե. Պէյազեանի որ Ա. ատենադպիր եղաւ, Թէքէեան՝ Բ. և Թարագ՝ Գ.։

Տէրունեան էֆ. Դիւանի ընտրութիւնը ամբողջացնելէ յետոյ վար իջաւ բեմէն՝ հրաւիրելով նորընտիր Ա. դեր-ատենապետը որ ձեռնարկէ իր պաշտօնին։

Հ. Խաճատարեան բեմ ելաւ ծափերու մէջ և իր շնորհակալութիւնները յայտնելէ յետոյ, Ժողովին կողմէ ցոյց տրուած վստահութեան համար, ըսաւ. «Պատկառանքով կը բարձրանանք այս աթոռը որ ամբողջ 50 և աւելի տարիներ գրաւուած է արժանաւորներու կողմէ։ Նոր Դիւանը անցնելով պաշտօնի, իրեն համար աւազ պարտականութիւն պիտի ունենայ յարգել խօսքի ազատութիւնը և ըլլալ ա կողմնակալ։ Դիւանը իրեն համար զլխաւոր պարտք մը պիտի նկատէ նաև ամբողջացնել Ժողովը, ընտրել տալով անոր պակսած անդամները։ Դիւանը իր այս փափաքը ի գլուխ հանելու համար Ս. Պատրիարքին և Վարչութեան օժանդակութեանը պէտք ունի և յոյս ունի որ անոնք չպիտի զլանան ոև է օգնութիւն և հոն ուր դեռ ընտրութիւններ չեն կատարուած, պիտի ստիպեն որ ընտրեն իրենց երեսփոխանը։ Դիւանը պիտի աշխատի որ արդիւնաւորուին Ժողովին նիստերը, քանի որ Ազգին յոյսերը կեդրոնացած են անոր վրայ և սակայն Դիւանը բան մը չպիտի կարենայ ընել եթէ Ժողովդ չօժանդակէ անոր։ Ըստ ներքին կանոնագրի մեր այսօրուան Նիստը սահմանուած է և ուրիշ խնդրով չենք կրնար զբաղիլ, իսկ, ըստ ներքին կանոնագրի, յաջորդ նիստը տեղի պիտի ունենայ 8 օրէն, օրակարգ ունենալով՝ նոր երեսփոխանական ընտրութեանց տեղեկագիրներու ընթերցումը և նախաքննիչ դիւաններու ընտրութիւնը։» Խաճատարեան էֆ. ծափերու մէջ վերջացուց իր խօսքերը և ժամը 5.10ին ատենը փակուած յայտարարեց։

ԲԱՐԻՁԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

24 Մայիս 1912

Ֆրանս. Ռանթ	94,50
Օսմ. Միաց.	89,95
Օսմ. Երկաթուղի	205,—
Պանս Օթօման	695,—
Պալիա Գարտայսրն	376,—
Թրանսվալ	— —

ԴԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Միացեալ	Օսմ. Ո.	97.26
Ամէնէն բարձր գին	»	97.277
Ամէնէն վար գին	»	97.22
Բուվէլի երկաթուղի	Ֆրանք	204.25
Ամէնէն բարձր գին	»	204.62
Ամէնէն վար գին	»	204.25

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱԼՊԱՆԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՃԻ ԱՏԻԼ ՊԷՅԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Հաճի Ատիլ պէյ Մայիս 10 թուով ներքին գործոց նախարարութեան ուղղուած մէկ հեռագրին մէջ հաղորդելով իր կատարած քննութեան արդիւնքը, կ'ըսէ թէ ոչ մէկ մտեն Ալպան ցեղը կառավարութեան դէմ չէ, այլ անոր հաւատարիմ, միայն մէկ քանի անձնական շահեր հետապնդողներ են որ շարժումներ առաջ կը բերեն։ Այս վերջինները տեսնելով որ կառավարութիւնը այս անդամ իրական բարենորոգումի մը ձեռնարկելու վրայ է, ուզած են, ինչպէս որ ալ ըլլայ, արգելքներ յարուցանել կառավարութեան նպատակներուն իրագործման դէմ եւ ամէն բան իրենց անձնական շահին պահանջած ձեւով ներկայացնելով ժողովրդեան, զայն խաբած են եւ մղած ըմբոստանալու, գնդակով սպաննացած են Միթրովիցա—Իսէճէք ճամբուն վրայ աշխատող գործաւորներուն եւ աւերած են հեռագրաթելերը։ Երկու օրուան մէջ զսպուած է Սթօքի շարժումը։ Այժմ հեռագրական հաղորդակցութիւնները վերահաստատուած են Միթրովիցա Իբէքի մինչեւ։ Ապստամբերը Եագովա—Իբէք անցնելով Պօնիք ըսուած տեղը հաւաքոյթ մը ունեցած են և մէկ քանի պետեր զրպարտութիւններ ըրած են։ Կ'ըսուի թէ այդ հաւաքոյթին մասնակցած են Իսա Պոլատինաց և ուրիշներ։ Տրինիցայի մէջ ևս միամիտ ժողովուրդը թէև սպանական դիրք մը բռնած է, սակայն միմիայն կրցած է ստիպել որ ոստիկան—զինուորները թողուն իրենց պաշտօնը։ Թէև տակաւին մէկ քանի թիւրիմացութիւններ կան, սակայն անոնք ալ կը հարթուին, շնորհիւ կառավարական արդար և խոհեմ միջոցներու։ Պետերը խաբած են ժողովուրդը թէ կառավարութիւնը պիտի բաժնէ Բումէլին, հետեւաբար ատենը եկած է զէնքերը ետ պահանջելու։ Կ'աւելցնէ ներքին գործոց նախարարը իր տեղեկագրին մէջ։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

ԹԱԼԱԹ ՊԷՅ ԿԱՑՑԵԼԷ ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱՅԻ

Ներքին Գործոց փոխ—նախարար Թալէաթ պէյ այցելած է Քեամիլ փաշային։ Այս տեսակցութիւնը սրուն համար ոմանք կ'ըսեն թէ գիմում մըն է, քաղաքական շրջանակներու մէջ զանազան մեկնութեանց տեղի տուած է, մանաւանդ որ Քեամիլ փաշայի անունը յաճախ կ'արտասանուի տագնապին սկսելէն ի վեր։

«Մոնիթէօր» կ'ըսէ թէ ամէն երկրի մէջ ուր դահլիճի փոփոխութիւն պատահի, նմանօրինակ խաղեր կը հիւսուին։ Արդէն Եւրոպայէն վերադարձին, Հաղգը փաշայի ապարանքին մէջ տեղի ունեցած տեսակցութեան մը վաղորդայնին ալ չըսուեցաւ՝ մինչեւ որ նախկին վարչապետը պիտի վերստանէ դարձեալ երկրին ճակատագիրը։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԷԿԶԱՐՔԱՐԱՆԸ

Պուլկար Էկզարքը Դատական Նախարարին թագրիր մը տալով խնդրեց որ պաշտօնապէս ճանչցուին Էկզարքարանի սինոդն ու Վարչական Խորհուրդը։

ԼԷՕՆ ԳԱՇՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Է.

ՍԵԻԱՄՈՐԹ ՆԵՐԲԻՆԻՆ

Մարդը բան մը չբսաւ, և որովհետև մէկը խաղ մը բերած էր, սկսան խաղալ։ Ես խաղացողներուն կը նայէի թէև, սակայն սիրտս հարէմի պատուհանին կապուած էր, և աչքերս դէպ ի հոն կը դառնային միշտ Երբեմն Պէրլանի կնոջ վրայ կը խորհէի, անոր պատկերը միտքս կուգար, և անորպէսներ կ'երազէի, բոլորովին տարբեր, մեծ վայելուչ, գեղեցիկ, ինչպէս կ'երազենք արքայութեան մէջ եղողներուն համար։

Պահ մը ընկերներս երկու խնդացողներուն վրան հակեցան. անսիլպպէս վանդակը վեր ելաւ. հրեշտակի դէմք մը տեսայ, խարտեաշ մազերով, ճերմակ լանջքի մը վրայ գեղեցիկ հագուստով մը. և վանդակը իջաւ։ Փայլակ մը էր։

Ուզեցի պատասխանել բայց ի՞նչպէս։ Միտք մը յղացայ։ Նստարանին վրայ ցատկեցի, և ձեռքս գլխուս վրայ դնելէ յետոյ, սուրս քաշեցի, դայն սիրտիս տարի. յետոյ անոր ծայրը համբուրեցի, հասկցնելու համար թէ պատրաստ էի կռուելու, ծառայելու, մահանալու իրեն համար, որ ինքզինքը ցուցուցած էր ինծի։

— Է՛յ, պոռաց Պէյզդ որ դիս տեսած էր, խե՞նդ ես որ օդին մէջ ատանկ շարժումներ կ'ընես կոր։

Սանին քովը եղող ընկերներէս մին իժ չփոթութիւնս պարտկեց մեզի հրաւիրելով։

— Զա՛վուչ, ապուրը եփեցաւ։

Այն ատեն սանին չուրջը կլորցանք նստեցանք և ամէն մարդ փորը կշտացընելը նայեցաւ։ Երբոր ճաշը լմնցաւ, պահակ ընկերոջս տեղը գրաւելու կարգը ինծի եկաւ, և սկսայ լայնքին երկայնքին պտըտելու, ամէն անցած պահուս արագ ակնարկ մը նետելով տունին վրայ։ Բայց իմ կեցած տեղէս չէի կրնար պատուհանը նշմարել։ Պարտէզին ծառերը դայն կը ծածկէին։

Այսպէս, իմ դանակի դերս կը կատարէի, երբ մէկէն ի մէկ տեսայ որ օնպաչի մը քանի մը եօլտաչներով մեր կողմը կուգար հակցայ. որ փոթորիկ մը պիտի պայթեր գլուխնուն։ Անչարժ տեղս կեցայ։ Մոտեցաւ ճանչցայ դայն, փոթորիկը փրթաւ. հոնգարերէն, բոլոներէն, կրետերէն յիշոցներու տեղատարափ մը. բէիրը տաճկերէն բա՛ւ չէր հայհոյէր։

— Հէ՞, պոռաց վերջապէս, ապուշ կեր դանիներ, դուք է՞ք ինծի թշնամանք ընողը, դուք է՞ք որ պարբաքտար Մուսթաֆային ինծի յանդիմանել տուիք. ես եէնիչէրիներու ազնուազարմ օճախը մտնել մերժած ըլլամ ձեզի պէս խոզերու վոնմակի մը գլուխը անցնելու համար։

Երրոր աղէկ մը սատեց ու որոտաց, վերջապէս հանդարտեցաւ, և գործը իր տեղը գտաւ առանց գլուխներ պատռելու։ Ես աղէկ կռահեր էի պատահածը, պարբաքտարը ներքինին ծեծել տուած էր, սակայն բէիրն ալ անպատիժ չէր թողուցած։

Զայն ձուն չհանեցինք, ասկա ամէնէն խելօք գործն էր։ Մահմուտ աղան չարունակեց.

— Ապերա՛խտ էշեր, ես ձեզի համար Հալէպի մէջ լաւագոյն կայքը ընտրած էի, կայք մը ուր ընելիք բան մը չկայ, անուշահոտ, վարդաստանի պէս տեղ մը. սպասեցէք որ ուրիշ անգամներ ալ ձեզի ասանկ ընէք, ինծի՛ որ հայր մըն եմ եղած զինուորներուն համար, հա՛յր մը։

Նորէն սկսաւ յիշոցներ չարել բոլոներէն, ինչ որ գինքը քիչ մը հանդարտեցուց, վերջապէս ըսաւ մեզի.

— Երե՛կ, Իսքէնտերունի պահակաստիճան ծառայութիւն մը ընել պիտի տան ձեզի։ Եւ դո՛ւք, միւսներ, թէ ձեզի դէմ ալ բողոք մը ըլլայ, կոնակիդ ծեծին տակը կոտրել կուտամ։

Բէյզին եաւէս գացինք մենք, մինչդեռ անոր հետ եկող եօլտաչները մեր տեղը բռնեցին։

Ճշմարտութեան սեւամորթ մը դէմերնիս ելաւ, որուն թեւէն երկու բեռնակիրներ մտած կը տանէին. մեր ներքինին էր ան, անճանաչելի դարձած ֆալախանին ազդեցութեան տակ։

Ը.

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Իսկէնտերունի պահակութիւնը բնա՛ւ հաճելի բան մը չունէր իր մէջը։ Գիշերն ի բուն գիշերապահութիւն կ'ընէինք, քաղաքին երեք քառորդ մասին մէջ։ Դարա Ալին որ մեր վերակացուն էր, մեզի բացատրեց որ քաղքին մէջ գտնուող այդ արշաւարանները իբր ապաստան կը ծառայեին դատարկապորտներու, և իբր ժամադրավայր շուայտասէրներու և անկեալ կիներու։ Մենք պէտք էր որ արգիլէինք զորքերուն այդ կողմը երթալը, և եթէ կեցուցէինք բոլոր անոնք որ դէպի հոն կ'ընթանան։ Այս պատճառաւ մերիններէն մէկ քանին չղթայի տակ առնուեցան, իսկ միւսները կլոր կլոր ճամբան կը դառնային։ Եւ որովհետև լուսին չկար, ամէն վայրկեան վիզերնիս չուանին կը հանդիպէր։

Ես շատ դէշ արամադրութեան մէջ էի. ամէնէն առաջ մէկը բռնեցինք, ջորեպանի պէս ժարդ մը, որ երդուաւ պատառ բրաւ որ սխալած է, չփոթած է, ջորիները փնտռելու եկած էր։ Եւ թէ երթալիք խանին տեղը կորսնցուցած։ Երկրորդը ձեռքերնուս տակով փախցուցինք, որովհետև Մարքօրուլօն էր. երրորդը որ մեզ հարկադրած էր ետեւէն վազելու, վճարում ըրաւ, և կարծեմ թէ ունեցածը չունեցածը վրայ տուաւ, գալով չորրորդին, մեծ, խիտ ստահակ, դմակի պէս իւղոտ դէմքով մէկը ուզեց դանակ խաղցնել և անժիջապէս թոպանահ ինկաւ մեռաւ։

(42) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՇ ՄԱՌՔ

ԱՐԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՄԸ

ԱՆՈՐ ՈՐ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑԱԾ Է ԻՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ!

ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՆ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԵՆԷ, ես պատրաստած եմ դեղ մը, որ կը բերէ ուրախութիւն և յոյս։ Ես ունիմ հրաշալի դարման մը անոնց համար որոնց ջիղերը բոլորովին քայքայուած են դէշ ունակութիւններու հետեւանքով կամ անոնցմէ պարագաներու ազդեցութեան տակ։ Որպէս «ԱՄՐԻԹԱ» դարմանին հնարիչը՝ ես պարտք կը սեպեմ հնարուորութիւն տալ ամէն մէկ անկարող և ջղային մարդոց փորձել զայն բոլորովին ձրիաբար, և երաշխաւորութիւն անոնց որոնք լսելեան կը տառապին։

Իմ դարմանս բարի՛ք մը է ամէնուն, որովհետև ան կը վերականգնէ առողջութիւնը և ոյժը, բայց մանաւանդ պիտանի է հոն՝ ուր պէտք կայ զօրացնելու սեռական գործարանները, դարմանելով ամբողջ դայն սխթէմը։ Ան կ'իրարկուի մեծ յաջողութեամբ հոն ուր անկարողութիւնը երեւան եկած է իբրև հետեւանք ոգեղէց ընպելիներու, ծխախոտի չարաչար գործածութեան, թղթախաղի, սեռական չափազանցութիւններու, ինչպէս նաև այնպիսի ծածուկ և դէշ սովորութիւններու որոնք վնաս կը պատճառեն սեռական կարողութեան։ Սեռական և ջղային սխթէմի վրայ վնասակար ազդեցութիւն գործող դէշ սովորութիւններու թուին կը պատկանի նաև թանձր թէյի կամ սուրճի չարաչար գործածութիւնը, մնունդի պակասութիւնը, և այլն։ Անոնցմէ շատերուն, որոնք թէև այժմ կանոնաւոր կեանք կը վարեն, բայց լսելեան կը տառապին պատանեկութեան սխալներէ, իմ դարմանս շուտով կուտայ այն երջանկութիւնը, որուն կը ձգտին այնքան բուռն կերպով։

«ԱՄՐԻԹԱ»ն պիտանի է տմէն տարիքի մարդոց համար։

«ԱՄՐԻԹԱ»ն աղբիւր է ապաքինման։

ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ ԶՐԻԱԲԱՐ

Ան ուժ կուտայ սեռական գործարաններուն, նոր կենսականութեան մը համար։ Այն անհաճոյ նշանները, որոնք երեւան կուգան անկարողութեան հետեւանքով, բոլորովին կ'անհետանան, չի մնար այլեւս ծանրութիւն մը գլխուն մէջ, անհանգիստ քուն, առուղութիւն կը ներշնչէ։ Ով որ յուսահատութեան մէջ ինկած է, կրնայ դրել ինձ, կատարելապէս վստահ ըլլալով թէ ես պիտի ղրկեմ իրեն այն դարմանը որ նորէն ոյժ և կարողութիւն պիտի պարգեւէ իրեն։ Այդ դարմանին գործածութեան ընորհիւ գուք ձեզ 10էն 30 տարի աւելի երիտասարդացած պիտի զգաք։ Ով որ իրեն դիմէ կրնայ վստահ ըլլալ թէ լիովին քօրէքթ վերաբերումի մը պիտի հանդիպի իմ կողմէս։ Պէտք է միայն նամակ մը գրել, ներփակելով երեք հատ մէյմէկ դահեկանոց նամակադրոյմ (փուլ) թղթատարի ծախքերու համար։ Ես կը ղրկեմ փորձի համար «ԱՄՐԻԹԱ», ինամքով փաթթուած, այնպէս որ ոչ ոք կրնայ իմանալ թէ ինչ է ձեր ստացածը։ Ինձ ուղարկուած բոլոր նամակներուն գաղտնապահութիւնը կ'ապահովիմ։

Մի՛ յետաձգէք և արհամարհանքով մի՛ վերաբերիք դէպի իմ առաջարկս, այլ փութացէք օգտուիլ պատեհ առիթէն, դարմանուելու համար։

Քարթէր կ'ըսէ. «Այլեւս մի՛ տառապիք, գրեցէ՛ք ինծի, և կը ստանաք այն՝ ինչ որ կը փնտռէիք»։ Հացէ՝

ԿՕՐԱՆԻՕ ՔԱՐԹԷՐ. Հատուած. Թիւ 5. Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, 4, Կ. Պոլիս։

ՆՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԹԻՐԻՆԿ

ԿԱԼԱԹԱ

Բաղաքի, վիզի, սրբի և ճամբորդութեան յատուկ

ԶԳԵՍՏՆԵՐ

Կտաւէ, բուրդէ, գանէլէ և առուիլ

ԱՄԲԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՍԱԾ ԵՆ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՑՈՑ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆՆԵՐ

Ամրան կօշիկներ, ճերմակեղէն, գլխարկ, բանամա, և այլն։ և այլն։

ՆՈՐ ՃԻՒՂԵՐ

Թարսէներու, երախաներու վերաբերեալ պիտոյքներու

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք

150,000 ՖՐԱՆՔ ՎԱՍՏԵԿԻԼ

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ԲՐԷՏԻ ՅՈՆՍԻԷԻ

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹ ԴՆԵՑԷՔ

Մեր ամէնուս ծանօթ եգիպտական Բրէտի Յոնսիէի պարտաթուղթերուն նման և սակայն գինը, ոսկի դրամ, 200 դահեկանի փոքր գումար մը ըլլալով հանդերձ՝ վիճակահանութեան թիւերը անոնցմէ շատ աւելի է, այսինքն՝ ճիշդ 2000 թիւերու պարտք կը շահեցնէ։ Երկու ամիսը մնացած մը ստորև նշանակուած թուականներուն վիճակահանութիւն տեղի կ'ունենայ։ Վիճակահանութիւնները Ամսթէրդամի մէջ՝ ժողովուրդին ներկայութեանը և նոտարի մը հսկողութեան ներքև կը կատարուին։ Թուրքիոյ մէջ Հոլանտական Բրէտի Յոնսիէի դրամատուն չգտնուելուն՝ սոյն պարտաթուղթերը ամէն տեղ ընկերութեանս ծախել կարելի է։ Վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունքը ամբողջովին վերապահելով հանդերձ՝ տարեկան միմիայն 100ին 6 տոկոսի մը փոխարէն պարտաթուղթը աւանդ ձգելով մէկ ոսկի առնել կարելի է։

Կալուածի փոխանցումով երաշխաւորուած Հոլանտական Բրէտի Յոնսիէ պարտաթուղթերուն 200 դրչ. ոսկեդրամ վճարելով գնեցէք և այսպէսով 68 տարի ուրիշ որևէ դրամ չի վճարելով՝ սարսափելի ցուցուած մեծ պարգեւներէն մէկուն պիտի արժանանաք։

Բրէտի Յոնսիէ Հոլանտէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութենէն շահուելիք տարեկան մեծ պարգեւները սասնք են.

2 Փետր.	1912	100,000 ֆր.
2 Ապրիլ	1912	75,000 „
2 Յունիս	1912	150,000 „
2 Օգոստ.	1912	125,000 „
2 Հոկտ.	1912	62,500 „
2. Դեկտ.	1912	250,000 „

ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

150,000 ՖՐԱՆՔ Է

Ասոնցմէ զատ մեծ քանակութեամբ և հազարաւոր ֆրանք շահող պարգեւներ ալ կան։

Գնումի և տեղեկութեանց համար՝ Ղալաթիա, Մէրթէկլեանի փողոց, Հուրիյէթ խան, թիւ 13—15, Օսմանեան Բօանտիթ ընկերութեան դիմեցէք։ Դաւառներէ և արտասահմանէ, պարտաթուղթի փոխարժէքը՝ չէք կամ մանտաքսով ղրկելու է և ապրանքը իսկոյն կը գրծադրուի։ 5—12

ՍՈՒԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

ՏՈՔԹ. ՊԷՔԷԱՐԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ, ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏ ԲԱՐԻՁԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Մասնագէտ ծննդամիջական գործարաններու, գաղտնի հիւանդութեանց և մանկաբարձութեանց

Տասն եւ հինգ տարի չարունակ Բարիզ Նէքքէր-Պոօքա, Սէն-Լուի և Լաոի-Պուազիէոի հիւանդանոցներու մէջ գործելով, իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած է ախարանոյակ բոսֆիսէօռ Ալպառան, Կիւիոն, Բածի Հալոբօ և Հարթմանի առաջնորդութեամբ։

Միքրոսքօբիք լուրջ քննութենէ մը վերջ նորագոյն մէթոտով շատ կարճ ժամանակի մը մէջ և արմատապէս կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, կուտ մկիթեղը, միզարգելութիւնը, միզամանի, երիկամունքի և արգանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Միզամանի և երիկամունքի քարերը և աւազը կ'անհետացնէ մեծ դիւրութեամբ և ՍԻՍԹՕՍՔՕԲԻ և ԼԻԹՕԹՐԻՍԻի միջոցաւ։

Քիչ օրէն կը կորսնցնէ միզանցքի նեղութիւնը, միզարգելութիւնը և արագամիզութիւնը (ԷԼԷԿԹՐՕԼԻԶ ԼԻՆԷՕ-ՍԻՒՐԻԷՐՈՎ) մասնաւոր դեղերով և ի պահանջել հարկին, ելեքտրականութեամբ կը բուժէ ամէնէն յուսահատ անկարողութիւնը և կը կատարէ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ. ի մի բան, շնորհիւ իր նորահնար գործիքներու հաւաքածոյին, կը յաջողի դարմանել ամէնէն յուսահատ և ամէնէն դժուարին հիւանդութիւնները։

Գալով հին և նոր գաղտնի ախտին, կրնայ արմատապէս բուժել 606ի ներարկումով որ անձամբ ուսումնասիրած է Ֆրանսֆորթի, Պեռլինի, Վիեննայի և Բարիզի լաբոռատորներուն մէջ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր իր բնակարանը առաւօտեան ժամը 9էն 4։ Բերա, Զաքմակ փողոց թիւ 4-5, Թաշճեան աբառիքման. բացի հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և կիրակի։

ՏՈՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԳԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈՂՈՐԴԻ

Հիւանդութեանց

Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմի ֆրանսական հիւանդանոցին մօտ, 52 թիւ արարմբանը

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեկտրական նութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած «տաք օդի, տիաֆուռնօսքիի, էօզոֆուլօսքօքիի ու ամէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կ'դարմանէ խուլութիւնը, ղլխու պտոյտ ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալն ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խոշակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։ Նամանաւանդ երեսի ու քթի վրայ անձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին «առանց գործողութեան», կատարելապէս կ'չակէ նորահնար գործիքով մը, որու, շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու՝ Եւրոպոյ մէջ թժկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։ Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղայոց կոկորդի նշիկները (պատէմմիկ) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահչէ Դարը, Համիտիյէ Սիպիլի դէմ Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ իր տունը։ Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վճարեալ աղքատներն ամէն օր պատէ ձրիաբար դարմանելու։

ԷՕՔՍԻԻՐԷՆԼԷՐԷ

ԳԱԹՐԱՆ ՀԱԳԳԸ ԷՔՐԷՄ

Էվրոբատան կէլէն զաթրան սուլարընին քանգիքէսինէ էզէր ճիւէթ միւրաճաճան վէ լաթիֆ օլուպ, միյսէլի գաթիէն պոզմազ։

Մէչհուր օսմանլը վէ էճնէպի թապիպլէրին մազհարը թագտիրի օլտուղը կիպի, էզճիմէվէ մէրքէզլէգա տոգրի. Մորատանեան էֆենին թագտիրնամէսիյլէ բիւճանիյէթի թասվիպ վէ Մէքթէպը Թըպպիյէի Շահանէ տախի թաստիգ էլէմիշ տիր։ Պրիւքսէլ սէրկիսխանէն ալթուն վէ կիւմիւշ մնտալեայա նայիլ օլտուղը կիպի, Պրուսա սէրկիսխանէն տէ ալթուն միտալեայա նայիլ օլմուշ տըր։

Իպիլէճէք սու տէրունինէ պիր գանվէ գաչըզը աթրլարգտտա, պուլաչգ խաթրլզլարտան վըգայէ վէ մուհաֆազա իտէր։

Կէօյիւս նէգէլէրինէ, էօքսիրիւքլէրէ, էնֆլուէնցայա, պրոնշիթլէրէ, նէֆէս տարլըզընա, վէրէմին պաշանկըձարընա, տէրի խասթալըպարընա և իտրար եօլու բահաթսըզլըզընա ֆիտէպպիշ տըր։

Սթամպոլտա մէչհուր տէբօ վէ էճզախանէլէրտէ պուլունուր։

Ուսուսի տէբօսը եէնի Բօսթանխանէ գարշըընտա օսմանլը էճզամի թըպպիյէ տէբօսի տըր։

Սթանպոլտա ֆիյաթը 5 ղրուշ տըր։

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجارية عثمانيه

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ

ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԴԱՐԲԸՃՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխատուութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում, հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, ժամեթուղթեր և կտրոններ։

Կ'ընդունի դրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր հաճայնքին մէջ քանչալերելու համար կ'ընդունի 25 ղրուշէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ ժամանակցութեամբ և թէ բիւներու հաշուոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնումը վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարուեստական ընկերութիւններ և կը ժամանակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ չինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱՆԿԼՕ-ՀԱՅ

ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

1136 ԷՋ 800 ՊԱՏԿԵՐ

Աբժանացած համազգային գնահատման, եզական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անգլիերէն հոմանիշներ. գիտական բառերու ճոխ մթերք. մասնաւոր յաւելուածներ միակ վստահելի բառարանը. գին լաթակաւ 60, կիսակաշի 65. փոսթի ծախքով 65 և 70 դահեկան. հայ ուսանողաց դոհացուցիչ զեղչ. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հաուս։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐԶԱԿ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕՉՏԻ-ՊԱՌԻ ԴԷՄԸ

Այէն անունք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւականացնէ մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։

Դիմեցէք Պոլիս, Ճէլալ պէյ խան, թիւ 26։

ՏԷՖԹԷՐԸ ԽԱԳԱՆԻՏԷՆ

Պալմօ'ըմը չիֆթիքը հիւմայունատան վէլիհատը սալթանաթ տէվլէթլու նէճաթէթլու եուսուֆ Իզզէթտին էֆէնտի հազրէթլէրինէ թախսիս պուրուրան պիր թարաֆը Շեյխիսլամ Պէօյիւքտէրէյէ կիտէն ճատտէ վէ պիր թարաֆը Իզզէթ փաշա չիֆթլիկի Նամըգլա եատ օլշան չիֆթիքը հիւմայուն պրոպիսի վէ պազէն Քեաղըտխանէ գարիյսի մէրասը վէ պիր թարաֆը եինէ մէզգիւր գարիյէ մէրասը վէ միւսահիպ Սէյիտ էֆէնտի չիֆթլիկի վէ արաղիսի վէ թարաֆը բապիի Զինճիրլի Գուլուսան Պէօյիւքտէրէյէ կիտէն ճատտէ իլէ պազէն մէյդան վէ պազէն Հաֆտա աղա թարլա վէ արաղիսլէ մահնուտ Զինճիրլի Գուլու չիֆթլիկի իթիսալինէ պուլունան արաղի ասհապիյէ հուսուսը մէզգիւր տախիլինէ պիր սուրէթլէ պազը արաղիյէ թասարրուֆ իստասաբնտա պուլունանլար օլտըղը թագտիրտէ անլէրին եէսէլէրինէզի վէսաիլի թասարրուֆիյէնին ուսուլ վէ եա սուրէթը մուսատտագէլէրինի ան պէշ կիւն զարֆընտա Տէֆթէրը Հագանի նէգարէթի ուսուրը չէրիյէ մէմուրիյէթինէ իպրազ իլէ տէֆթէրը մախսուսընա գայտ իթտիրմէլէյի վէ միւտտէթը մէգգիւրէնին մրուրընտան սոնրա վագը օլանագ միւրաճաաթը գոմիսիոնա մէմուռ օլմայագազը իլան օլունը։ 9 մայիս 328 3—2

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ. — Քամանաբան։

Պոլսոյ գործակալութիւն. — Գաթըրճըօղլու բասմաճին դիմաց Աչիր էֆ. Քիւթիպխանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաև գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն. ինչպէս և արտասահմանի համար։

ՏՈՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱՒՏԵՐՈՒ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշ. Կ Հալալսարանի

Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, ելեկտրաբուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երազափորձութիւնը. — (606)ի ՍԱՎԱՌՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՇԽ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆՆԱԼԱՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. Մէջի, արեան, խոսքի, քիմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փօսթահանէին դէմի Մինէվեան դեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գուլ Գաբա, Լ. Պետրոսեան դեղարանը։

ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՄԻՊԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐ, ԱՃԻՆ ԱԽՏԵԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շիշլի, Օսման պէյի գաղիսօին մօտ, Անանեան աբարթբանի իր յարկաբաժնին մէջ

Ապանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անզգիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկիստը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սամինա»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զգալումի արգելք ըլլալու։

Որպէս զի ո՛և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գալերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պսակուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչեւ կէս օրէ։